EKİM

İşçi sınıfının kurtuluşu kendi eseri olacaktır

BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ, BİRLEŞİN! Sayı: 47 Ağustos 1991

Devrim ülkesi ve devrimci misyon

Her yıl işçi sınıfının eylemliliğinin bir önceki yıla göre daha yüksek boyutta gerçekleşmesi ve kitle grevlerinin olağan bir olay haline gelmesi, ulusal mücadelenin kitle tabanını genişleterek geniş Kürt emekçi yığınlarını Türk devletine karşı açık sokak savaşlarına kanalize etmesi, memur hareketi başta olmak üzere toplumsal muhalefetin işçi sınıfının pratik insiyatifi altında yasakları çiğneyen bir eylem düzeyi tutturmuş olması ve tüm bunlar karşısında düzenin saldırganlaşmaktan öte başka bir davranış gösterememesi vb., Türkiye'nin devrim toprağı olduğu yönündeki saptamanın doğruluğunu yeniden ve yeniden gösteren olgular olmaktadır.

Düzen geniş yığınlar içinde meşruiyetini "ben devletim ezerim" anlayışını hakim kılarak sağlamaya çalışıyor ve ancak yıkılmaz-sarsılmaz olduğunu gösterebildiği ölçüde yükselen eylemlilik dalgasının önüne geçebileceğini ve böylece geniş emekçi yığınlar ve Kürt halkı için yoksulluğun ve baskının artmasından öte bir anlam ifade etmeyecek yeni "önlemler" almak fırsatı elde edebileceğini düşünüyor.

Türk devleti, her geçen gün artan bir "meşruluk" krizi ile yüzyüzedir. Kürdistan topraklarında devletin hiçbir meşruluğunun kalmadığı ve düzenin ülkenin bu coğrafyasında savaşı kaybettiği son Diyarbakır olaylarıyla çarpıcı bir biçimde gözler önüne serildi. Ulusal mücadele dayanıklı ve uzun soluklu bir karakter taşır. Eğer bu mücadele, Kürdistan'ın en büyük şehirlerinde kitleleri militan bir tarzda sokaklara taşırabiliyorsa, geçici suskunluklar, soluk almalar bir yana, Kürt halkı ile Türk devleti arasında artık sürekli bir savaş hali var demektir. Bunun bir başka ve çok önemli anlamı da Kürt ulusal sorununun proletarya devrimi açısından hazır bir müttefik haline gelmiş bulunduğudur. Proletarya, iktidar mücadelesine atıldığında, yanında burjuva devlete kin ve öfke yüklü Kürt emekçilerini hazır bulacaktır.

Burjuvazi, proletarya karşısında "sınıf bilinçli" olmanın avantajını kullanıyor. Kürt halkına karşı yoğun bir şiddet uygularken, işçi hareketi karşısında şimdilik yalnızca şiddet uygulama tehditleriyle yetiniyor ve harekete açıktan bir fiziki saldırıda bulunmamaya özel bir önem gösteriyor. Kitleler nezdinde sarsılan prestijini korumak, her geçen gün bir önceki düzeyini daha da aşarak yükseleceğini kestirebildiği eylem dalgasının önünü kesebilmek için büyük bir "zafer"e ihtiyacı olduğunun bilinciyle hareket ediyor.

ABD emperyalizminin tam desteği ve Çekiç Güç'e ait helikopterlerin edindiği istihbarata dayanarak, uygun bir konjonktürde, Kuzey Irak'taki PKK kamplarına yönelik bir "sınır ötesi harekat" ile bu "zaferi" sağlamaya çalışıyor. Bu, 8 yıl içinde gerçekleştirilen ve daha öncekileri başarısızlıkla sonuçlanmış 4. sınır ötesi harekat olduğu için; muhtemel yeni bir başarısızlığı asgariye indirme telaşı ile onbinlerce asker ve onlarca uçağı ile havadan ve karadan büyük bir operasyon gerçekleştiriyor. Kuşkusuz uşak burjuva basını da bu harekattaki geleneksel yerini almamazlık edemezdi ve daha ilk günden "eşkiyayı ezdik" nidalarıyla görevini ifaya başladı.

Ne ki, TC'nin sınır ötesi operasyonu hakkında Türk devletinin yaptığı ilk resmi açıklamalar dahi, bu operasyonun Diyarbakır'da ilan edilen yenilginin yalnızca tescil edilmesi anlamına geldiğini gösteriyor. Aynı dönemde Kürdistan'da gerçekleşen kepenk kapatma eylemleri ve kitlesel protesto yürüyüşleri ise Kürt halkının Türk devletinin

gözdağına çektiği bir "ti li li" oluyor.

Böylece, burjuvazinin sadık köpeği Milliyet yazarı Coşkun Kırca'nın *"operasyonun Kürt halkına Türk devletinden ayrılmanın imkansız olduğunu gösterecektir"* sözleriyle attığı sevinç çığlığı kursağında kalıyor. Öte yandan, burjuva kalemşörler arasında adı "Köşk yazarına" çıkmış olan Güneri Civaoğlu, Irak topraklarına girilmesinin Musul ve Kerkük üzerindeki tarihsel emellerle olan ilgisini ima ediyor. Nitekim, aynı günlerde Irak sınırından 20 km. içeride bir "tampon bölge", "güvenlik kuşağı" oluşturulacağı yönündeki açıklamalar, Türkiye'nin Irak topraklarında kalıcı olarak askeri güç bulundurma hevesinde olduğunun işaretlerini veriyor.

Sınır ötesi harekat ile paralel bir biçimde gündeme gelen "erken seçim" tartışmaları ise, TC'nin "meşruiyet" arayışının bir diğer parçasını oluşturuyor. TÜSİAD ve TOBB burjuvazinin bir erken seçimden yana olduğunu sıklaşan benzer yönde açıklamalarıyla gösteriyor. Gerek burjuvazinin uzun süren bir "seçim ekonomisi"ne tahammül göstermeye hiç niyetli olmaması, gerekse toplumsal muhalefeti dizginlemek açısından seçimle taze kan almış bir hükümetin daha avantajlı olacağının düşünülüyor olması, seçim olasılığını arttırıyor.

ANAP oylarının her geçen gün daha fazla eridiği biliniyor, ama daha da önemlisi bu süreç içerisinde yalnızca ANAP'ın değil, muhalefet partilerinin de oyları yükselmek yerine gittikçe geriliyor. Yapılan seçim anketleri bütün burjuva partilerinin aşağı yukarı eşit bir oy oranında seyrettiğini gösteriyor.

Göstergeler, seçim gecikmesinin, burjuvazinin hala destek verdiği ANAP'ın seçimdeki şansını tümden yitirmesi anlamına geleceğini ve zaten bugünden yapılmakta olan "parlamentonun meşruluğu" tartışmalarını da yeniden ve yoğun bir biçimde gündeme getireceğini göstermektedir. Henüz burjuva partiler açısından demagojik bir manevradan öte bir anlamı olup olmadığı muğlak olmakla beraber, düzene yeni bir soluklanma getirmesi açısından "erken seçim"in güçlü bir olasılık olarak gündeme girdiği söylenebilir.

* * *

Bütün uygulanan politikalar burjuvazinin gittikçe daha fazla "günü kurtarma" anlayışına yöneldiğini gösteriyor. Kapitalist ekonominin göstergeleri ise enflasyon ve işsizliğin giderek daha da artacağı yönünde; bu aynı zamanda düzene karşı mücadelenin değişik boyutlar alarak süreceği anlamına da gelmektedir. Henüz Temmuz itibariyle enflasyon oranı %70'lere ulaşmıştır ve yıl sonunda hemen herkes enflasyonun üçlü rakamlarla ifade edileceği konusunda hemfikirdir. Daha bugünden işçi sınıfında zamlara ve özellikle işten çıkartmalara karşı yoğunlaşan tepkiler, mücadelenin alacağı yeni boyutlar hakkında fikir vermektedir.

Erdemir'de işçilerin işten atılmaya karşı gösterdikleri ilk kitlesel tepkiyi, bugün Paşabahçe'de, İzmit Sümerbank'da, Sinop Cam'da, Ceyhan Garipoğlu İplik Fabrikası'nda, Çorlu Karakaya Madeni'nde, İstanbul Profilo ve İzmir Metaş'ta işçilerin işten çıkarmalar karşısında giriştikleri eylemler izlemeye başladı.

Henüz önemli sayılabilecek bir düzeyde olmamakla birlikte pek çok fabrikadan bu eylemlere destek gelmesi, sermayenin giriştiği bu yeni saldırıya işçi sınıfında genelleşen bir karşı koyma eğiliminin varlığını gösteren ilk işaretlerdir.

İşçi sınıfı, toplu sözleşme ile elde edilen ekonomik hakların gerek peşpeşe gelen zamlar ve gerekse yoğun işten çıkarmalar aracılığıyla burjuvazi tarafından çok geçmeden geriye alındığının farkındadır, artık sorun iyi ücret almak için mücadelenin dışına taşmakta ve zamlar ve işsizlik karşısında da işçi sınıfının kitlesel militan bir tepki göstermesini zorunlu kılmaktadır.

Mücadelenin muhtemelen yakın gelecekte kazanacağı bu boyut, işçi hareketinin politikleşmesi açısından da yeni bir aşamayı temsil edecektir.

* * *

Hareketin ulaşmış bulunduğu yüksek düzeye karşın, devrimci hareketlerin ve özelde komünist hareketin sınıf mücadelesine müdahale alanında bilinen ve sık sık yinelenen zayıflıklarını aştıkları söylenemez.

Bu müdahale zayıflığının her önemli fabrikada onlarca öncü-sosyalizm sempatizanı işçinin bulunduğu, devrimci hareketlerin tamamen bir kadro hareketi olduğu bir devrim ülkesinde gerçekleşiyor olması, sorunun taşıdığı vefiameti daha açık gösteriyor.

Devrim ülkesi, aynı zamanda iradenin etki sınırlarının genişlediği, değiştirme gücünün arttığı bir ülkedir.

İşçi hareketi ile sosyalist hareketi birleştirme görevi, mücadeleye müdahalenin yöntem ve araçlarında bir açıklığı ve yaratıcılığı zorunlu kılmaktadır. Mücadelenin her düzeyinde uygun taktikleri geliştirebilmek, sınıf mücadelesinin her somut sorununda taraf olabilmek, propaganda ve ajitasyon faaliyetini yaygınlaştırabilmek; öte yandan, komünist hareketin faaliyetlerinin bir süreklilik kazanabilmesi ve elde edilen mevzilerin korunabilmesi açısından düşman saldırıları karşısında gereken esneklik ve uyanıklığı gösterebilmek, bugün artık her günkünden daha kritik bir öneme sahiptir.

Daha sağlam ve insiyatifli yerel örgütler, daha fazla fabrika hücreleri, kısaca "kitlenin hareketlerini destekleyebilmek ve yaygınlaştırabilmek için örgütlenmeye, daha fazla örgütlemeye ihtiyacımız var."

* * *

İçinden geçilmekte olan tarihsel kesit, karşı-devrimci liberal rüzgarların kuvvetle estiği, sosyalizmin ciddi bir prestij kaybına uğradığı, dolayısıyla devrimciler açısından zor bir dönemdir.

Zor dönemin devrimcisi, sağlam bir tarih ve sınıf bilincinin ve sarsılmaz bir irade gücünün simgelediği bir tipolojidir. O, tarihin büyük yenilgilere olduğu kadar büyük zaferlere de tanıklık ettiğini; karşı-devrimci dalganın iyiden iyiye dibe vurduğu bir dönemi, kısa ya da daha uzun vadede ama kaçınılmaz olarak bir devrimci yükselişin izleyeceğini bilir; ancak ömrü ve tarihe bakışı yalnızca bir gündüz ve bir geceden ibaret olan küçük-burjuva hamam böcekleri gündüzün bitip gecenin başladığı anda bir daha hiç gündüz olmayacağına inanırlar.

Komünistlerin en büyük gücü, kendi misyonunu, içinde yaşadığı coğrafyayı ve dünyayı kavrayabilmelerinde; bütün bu verileri kendi devrimci amaçları doğrultusunda yeniden üretebilmelerindedir. Türkiye toprağı komünistleri bu göreve zorlamaktadır. Bugünün Türkiyesi kapitalizmi sorgulamayı ve sosyalizm deneyimlerinin yaşadığı kilitlenmeleri bilince çıkararak sosyalizmi yeniden güncelleştirmeyi adeta teşvik etmektedir. Marksist klasiklerin ve yaşanmış sosyalizm deneyleri üzerine yazılmış bulunan kitapların hızla Türkçeye çevrilmesi ve önemli bir okuyucu kitlesi bulması bile bunun önemli bir göstergesidir.

Komünistler açısından zor bir dönemde Türkiyeli bir komünist olmak özel sorumluluk ve görevler gerektirmektedir. Türkiye, kapitalizmin kendini bütün çelişkileriyle orta yere serdiği, bu nedenle ve üstelik bütün karşı-devrimci saldırılara karşın sosyalizmin ne denli gerekli ve kaçınılmaz bir gelecek olduğunun en kolay görülebildiği bir coğrafyadır. Bu nedenledir ki, Türkiye hala devrim ve sosyalizm uğruna insanların kaygısız ve çıkarsız ölüme yürüyebildikleri, kapitalizme ve emperyalizme nefretini haykırdıkları ülkelerin başlarında gelmektedir.

Düzenin içinde bulunduğu kriz, işçi sınıfı ve Kürt halkının yalnızca Türk devletinin değil, bir dizi emperyalist kapitalist ülkenin özel gayretine karşın, dinmek bir yana gittikçe yükselen ve militanlaşan mücadelesi, Türkiye'yi rüzgarın tersine döndürüleceği bir ülke haline getirmekte, Türkiye işçi sınıfına ve komünistlerine de bu tarihsel davanın taşıyıcılığı misyonunu yüklemektedir.

Bu gerçekler aynı zamanda Türkiye'de devrimcilik kriterlerini de netleştirmekte, bir ayağı düzende, bir gözü kendi kişisel geleceğinde olanların devrim mücadelesinden ayıklanmasını ve safların her zamankinden daha sağlam tutulmasını zorunlu kılmaktadır.

Bu toprakta umutsuzluğa yer yok; bir devrim ülkesinde umutsuzluk olsa olsa perspektifi ve ömrü bir geceden ibaret olan küçük-burjuva hamam böceklerinin ruh halidir.

Aksine şimdi safları daha fazla sıklaştırmanın ve eskisinden bin kez daha fazla cesaret ve moralle sosyalizm davasına sarılmanın zamanıdır.

EKİM

EKİM I. Genel Konferansı

Değerlendirme ve Kararlar

Demokratik istemler ve sosyalizm perspektifi

I

Türkiye'de burjuva siyasal rejimin, hakların kısmi olarak kullanılabildiği geçici dönemler bir yana, azgın bir baskı ve terör rejimi olması, Kürt ulusal sorunun varlığı ve gittikçe önemini yitirmekle beraber yarı-feodal kalıntıların kırsal alanda yaşıyor olması vb. olgular, siyasal özgürlükler sorununda da gündemdeki önemli yerini sürekli korumasına neden olmuştur.

Türkiye'nin kapitalistleşme sürecine geç ve dolayısıyla emperyalizme bağımlılık ilişkileri içinde girmesi, ayrıca feodal ilişkilerin tasfiyesinin fedoallerle burjuvazinin ittifak halinde bulunduğu bir tarihsel süreç içinde ve tedrici bir tarzda gerçekleşmesi, demokrasi sorununun anti-kapitalist karakterini örten, anti-emperyalist, anti-feodal yanı ise öne çıkarmayı kolaylaştıran bir unsur oluyordu.

1950'lerde kapitalistleşme süreci aynı zamanda emperyalist dünya ile entegrasyonun hızlanmasına paralel bir gelişim göstermekteydi. Gelişimin bu özelliği ülke içinde kemalist jargonlu ve DP karşıtı bir halkçı eğilimin ortaya çıkmasını da sağlıyordu.

27 Mayıs askeri darbesini izleyen 1960'lı yıllar, ordunun "anti-emperyalist ilerici" karakteri hakkında güçlenen hayallerle birlikte, bu halkçı eğilimin YÖN ve MDD Hareketi şahsında kendisini ifade edişine tanık oldu. YÖN ve MDD Hareketi, ordunun ve ara katmanların önderliğinde sözde bir devrimle, varolan bağımlı, çarpık ekonomik yapı ve "Filipin tipi demokrasi" yerine, "milli kalkınmacı", "tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye" alternatifini savunuyorlardı.

Kemalist halkçılık stratejisi, alt sınıfların toplumsal muhalefette giderek daha etkin bir rol oynamaları ve 1971 askeri darbesiyle ordudan ilerici bir misyon beklemenin gerici bir ütopya olduğunun pratikte görülmesi üzerine, yerini süreç içinde devrimci-demokrat stratejilere terketti. Devrimci-demokrat stratejinin kemalist halkçı stratejiden temel farklılığı, bu ikincisinin ordunun ve bürokrat-aydın kesimin devrimdeki sözde belirleyici rolünü reddetmesi, bu rolü alt sınıflara ve ara tabakalara kaydırmış olmasıdır.

Sözkonusu yıllarda küçük-burjuva kesimlerin gösterdiği siyasal aktivite ve işçi hareketinin nispeten geriliği bu eğilimlerin kendini üretebildiği toplumsal koşullar olurken, dünya komünist hareketinin yaşamış olduğu revizyonist ve popülist deformasyonlar ise dış ideolojik kaynaklar olmaktaydı.

Devrimci demokratizm toplumun yoksul kesimlerine ve küçük-burjuva öğelerine dayanırken, reformist demokratizm ise sendika bürokrasisi ve orta sınıf aydınların siyasal eğilimini yansıtıyordu.

Devrimci demokratizm mücadele biçimleri açısından ve düzen kurumları karşısında radikal bir konuma sahip olmakla birlikte, programatik açıdan reformist demokratizmle esaslı bir farklılık taşımıyordu. Demokratizmin her iki kesimi de Kemalizme bulaşık, işçi sınıfına güvensiz ve burjuvazinin çeşitli fraksiyonlarıyla ittifak arayışını sürekli gündemde tutan bir çizgiye sahiptiler.

Marksist-leninist hareketin Türkiye solunun geleneksel platformundan kopuşu aynı zamanda demokratizmden bir kopuştur da.

Marksist-leninist hareket, küçük-burjuva devrimci demokratizminin ağır bir yenilgiye uğradığı, bu yenilginin ardından küçük-burjuva toplumsal tabakaların belirgin biçimde depolitize olduğu, fakat işçi hareketinde güçlü bir canlanmanın ilk belirtilerinin ortaya çıkmaya başladığı bir dönemde, demokratizmden kopuşarak oluştu. Yaşanan yenilginin basit bir örgütsel-taktiksel yenilgi olmadığı, köklü ideolojik nedenlere dayandığı saptaması, geleneksel demokratizm platformundan kopuşu da mümkün kıldı. Demokratizm, küçük-burjuva devrimciliği ile reformizminin ortak programatik paydasını temsil ediyordu.

Halkçı akımlar, demokrasiyi bir iktidar sorunu olarak görmekle beraber, burjuva iktidara karşı özünde burjuva olan bir başka iktidar öneriyor,

tekelci kapitalizm karşısına "milli kapitalizm" vb. türünden gerici küçük-burjuva alternatifler çıkarıyor, demokrasiyi de bu küçük-burjuva ütopyanın üst yapısı ve zorunlu bir ara aşama olarak formüle ediyorlardı.

Kapitalist ilişkilerin egemen ve burjuvazinin iktidarda olduğu bir toplumsal-tarihsel kesitte, demokratik haklardan yoksunluğun ve siyasi gericiliğin kaynağı esas olarak sermaye düzenidir, burjuva iktidarıdır. Dolayısıyla demokrasi mücadelesini devrim ve iktidar sorununa bağlayan bir siyasal hareket açısından temel sorun, burjuva sınıf hakimiyetinin tasfiye edilmesi, sermaye iktidarının devrilmesidir. Bu ise sosyalist devrim anlamına gelir.

*

Marksist-leninist hareket, devrimci demokratizmden kopuşu sırasında doğal olarak demokratizm platformuna yoğun bir ideolojik eleştiri yöneltti. Bununla beraber demokratik haklar mücadelesinin sosyalist devrim mücadelesi açısından taşıdığı önemi de aynı açıklıkla vurguladı. Örneğin daha ilk belgelerinde (Platform Taslağı) soruna ilişkin olarak şunları ifade etti:

Ancak, tarihsel olarak çözümlenmemiş demokratik görevlerin sosyalist görevlerle içiçe geçmesi ve sermayenin iktidarının devrilmesi sorununa bağlanması -bizde, siyasal gericiliğin ve faşizmin temsilcisi iktidardaki burjuvazidir-, demokrasi uğruna savaşımın, demokratik istemlerin gerçekleştirilmesi uğruna savaşımın zorunluluğunu ve önemini karartmaz.

Demokrasi ya da siyasal özgürlük sorununun (sık sık ve kolayca ortadan kaldırılan nispi haklar ve yığınların devrimci hareketinin yarattığı fiili durumlar -1975-80 dönemi gibi- dışta tutulursa) bizde hiçbir zaman çözümlenmemiş olması; ama öte yandan, kapitalist gelişmenin bizzat demokratik özlemleri uyandırması, güçlendirmesi; siyasal gericilik ya da faşizm ile demokrasi uğruna yığınsal savaşım arasındaki çatışmayı şiddetlendirmesi, bizde demokrasi savaşımının önemini anlatır.

Kapitalist gelişme ve emek-sermaye çelişkisinin temel çelişki olması ve keskinleşmesi demokrasi savaşımının önemini, demokratik özlemleri ve onlar uğruna savaşımı azaltmıyor, tersine artırıyor; ama aynı zamanda bu sorunu, iktidardaki sermayenin devrilmesi, proletarya demokrasisi, proletarya diktatörlüğü sorununa bağlıyor."

Yaşanan süreç bu temel vurgulara karşın demok-ratik haklar mücadelesinin öneminin yeterince kavranamadığını göstermektedir ve sorunun yeniden gündeme alınıp tartışılmasının nedenlerinden birini bu gerçeklik oluşturmaktadır.

Sorunun gündeme alınmasının bir diğer önemli nedeni ise, içinden geçilen sürecin hareketimizin dar bir çevre olmaktan çıkarak, sınıf zeminine oturmaya başladığı ve yığınların hareketine müdahalenin pratik öneminin daha arttığı bir dönem olmasıdır.

Dolayısıyla, kitle bağlarımızı güçlendirmek ve geniş yığınların hareketine önderlik edebilmek amacına ulaşabilmemiz, demokratik haklar mücadelesi ile sosyalizm perspektifi arasındaki ilişkiyi doğru kavrayabilmemizle yakından ilgilidir.

II

Demokrasi bir devlet durumudur ve sınıf egemenliğinin belirli bir tarihsel ve toplumsal ortamla koşullanan şeklidir. Demokrasi mücadelesinin mahiyetini kavramak, bu mücadelenin hangi tarihsel kesitte ve hangi toplumsal zeminde gerçekleştiğini kavramakla mümkün olabilir.

Burjuva demokrasisi çok çeşitli burjuva devlet biçimlerinden biridir. Burjuva devlet biçimini belirleyen sınıf mücadelesinin düzeyi ve oluşmuş bulunan sınıfsal güç ilişkileridir.

Burjuvazi iktidara eşitlik, özgürlük vb. sloganlarla gelmiş, proletaryanın mücadelesinin de belirleyici etkisiyle, feodalizmin ekonomik ve siyasal alanın tümünde kurumlaştırılmış eşitsiz ilişkilerini tasfiye ederek, yerine bireyler arasında hukuki eşitliği geçirmiştir. Ekonomik süreçte siyasi zorun uygulanmasını kural olarak kaldırmasına karşın, ekonomik eşitsizlik üzerinde yükseldiği için, burjuva demokrasisi biçimsel ve şarta bağlı bir demokrasi olmaktan öteye gidememiştir.

Burjuvazinin üretim sürecinde doğrudan siyasal zor unsurunu kullanmayışı (özgürleşmiş emeğin sömürüsüne dayanması) ve siyasal (hukuki) eşitlik getirmiş olması, devletin sınıfsal karakterini gizleyen bir şal işlevi görmektedir.

Bununla birlikte kapitalizm demokrasinin inkarıdır. Kapitalizmin emek-sermaye çelişkisine, sömüren-sömürülen ilişkisine ve dolayısıyla ekonomik eşitsizlik zeminine dayanması, siyasal eşitliği geniş emekçi yığınlar açısından "kullanılamayan bir hak" durumuna indirger ve burjuva demokrasisi bu nedenle biçimsel bir

demokrasi olmaktan öteye gidemez. Emperyalizm ise ekonomik anlamda serbest rekabetten tekele geçişse, siyasi anlamda burjuva demokrasisinden siyasal gericiliğe geçiştir.

Tekelci kapitalizm, iktisadi güç yoğunlaşmasına paralel olarak, siyasal gücün de belirli ve sınırlı ellerde yoğunlaşmasını doğurur. Tekellerle devlet bütünleşir ve bizzat devletin kendisi tekele dönüşür. "Rüşvet ve borsanın gücüyle" bürokrasinin satın alındığı, parlamento ve diğer burjuva demokratik kurumların kelimenin her anlamıyla sözde kurumlar haline geldiği, yürütmenin yasamaya rağmen belirleyici bir güç kazandığı bir siyasal üst yapı ortaya çıkar. Bu demokrasi, bürokrasinin ve parlamentonun burjuvazinin arpalığı haline geldiği ve partiler rejiminin, özsel olarak gericileşmiş siyasal rejimin yalnızca iyi bir makyajı haline dönüştüğü bir devlet biçimidir.

Tarihsel süreçte, işçi sınıfının mücadelesiyle genişletilmiş olan burjuva demokrasisi, emperyalizm döneminde sermayenin kendini yeniden üretmekte zorluk çekmediği ve bunalımını kendi dışına aktarabildiği ülkelerde ancak bu sınırlar içerisinde mümkün olabilir.

Öte yandan sermayenin kendini yeniden üretmekte zorluk çektiği pek çok (orta ve az gelişmiş) kapitalist ülkede, devlet, demokrasi mücadelesi veren kitleler karşısında siyasi zoru daha dolaysız uygulamak yoluyla sınıfsal karakterini en açık biçimde gösterir ve demokratik haklar mücadelesinin, önemi çok daha belirgin biçimde ortaya çıkar. Bu ülkelerde, demokratik haklar mücadelesinin emek-sermaye çelişkisinin, sömüren-sömürülen çelişkisinin nesnel siyasal bir tezahürü olduğu daha net görülür ve demokratik haklar mücadelesi proletarya ve burjuvazi arasındaki gerilimi arttıran bir süreç olarak yaşanır.

Sonuç olarak, kapitalist bir ülkede demokratik haklar mücadelesi, emek-sermaye çelişkisinin, sömüren-sömürülen çelişkisinin bir tezahürüdür. Bu nedenle marksist-leninist hareket, demokratik haklar mücadelesini yalnızca burjuvazinin yerine getirmediği tarihsel görevlerin devralınmasının bir sonucu olarak görmez, esasen sermaye düzeninden ve burjuva iktidarından kaynaklanan bir sorun olarak görür. Kapitalist bir ülkede demokratik cumhuriyet programatik ve stratejik bir sorun değil, bir taktik sorun olabilir ancak. Demokratik cumhuriyet, demokrasi sorununun bir başka farklı tarihsel-toplumsal zemindeki ifadesidir. Bir devrime sınıfsal görevler değil de ulusal demokratik görevler rengini veriyorsa, o zaman demokratik cumhuriyet amacı tarihsel olarak ilerici olabilecektir. Eğer bir devrimin çözeceği temel sorun emek-sermaye çelişkisiyse ya da eğer ulusal demokratik görevler temel olarak emek-sermaye çelişkisinin çözümüne gelip dayanmışsa, programatik-stratejik amaç yalnızca proletarya diktatörlüğü / demokrasisi olabilir. Bunun gerisindeki her bakış proletaryanın sınıf konumundan bakıldığında gerçek bir iktidar perspektifinden yoksundur ve düzeni aşamamak anlamında reformizm alanı içinde kalır.

III

Demokratik haklar mücadelesi hiçbir sol politik akımın kayıtsız kalamayacağı, kalamadığı bir alandır. Sınıf mücadelesi nesnel bir olgudur ve kendini gündelik sorunlar üzerinde yeniden üretir. Proletaryanın politik temsilcileri, sınıf mücadelesini işçi sınıfının tarihsel misyonunu yerine getirmesi doğrultusunda etkilemeye ve bu anlamda da sınıfın mücadelesini nesnel (kendiliğinden anlamında burjuva-demokratik) çerçeveden çıkarmaya çalışırlar. Bu görev işçi sınıfına sosyalist siyasal bilincin taşınabilmesiyle mümkündür ve işçi sınıfı bu tarihsel-sınıfsal bilinci en kolay mücadelenin içerisinde kavrar.

*

Reformistlerin, demokratik haklar mücadelesine yaklaşımı, demokrasinin sınıfsal karakterini silikleştirmeleriyle ve giderek demokratik haklar mücadelesini sosyalist devrim mücadelesinden ayrı ve burjuva düzen içinde evrimci bir tarzda ulaşılması gereken bir aşama olarak tanımlamalarıyla doğrudan ilgilidir. Bu perspektif demokratik haklar mücadelesinin burjuva iktidarı yıkma ve sosyalist demokrasiyi kurma mücadelesinin bir parçası olduğu gerçeğini reddeder ve sorunu burjuva düzenin "tam demokratlaştırılması" sorununa indirger.

Reformizmin demokrasi anlayışı, hangi sınıfa karşı ve hangi sınıf(lar)ın demokrasi mücadelesi sorusunun karartılması ve demokratik taleplerin ileriye sosyalist devrime göre değil, geriye kapitalizme göre düzenlenmesi demektir.

Reformizm, siyasal etkinliğini, kapitalizmin nispeten istikrarlı bir büyüme kaydettiği ve toplumsal hareketliliğin belirli bir gerilik gösterdiği dönemlerde ve özellikle de işçi aristokrasisinin eğilimleri üzerinde sağlar. Böyle dönemler müca-

delenin sertleşmesine gerek kalmadan işçi sınıfı ve toplumun sömürülen kesimleri açısından tedrici ilerlemelerin sağlanabildiği dönemlerdir.

Dolayısıyla reformizm ile toplumsal çatışmadaki durgunluk ve burjuva düzenin istikrarı arasında nesnel bir çıkar birliği oluşur. Sermaye düzeninin nispeten istikrarlı dönemleri genellikle aynı zamanda parlamenter kurumların yürürlükte olduğu bir burjuva siyasal rejimin varlığı anlamına gelir. Toplumsal muhalefette durgunluk, burjuva düzende istikrar ve parlamenter cumhuriyet, reformizmin demokratik haklar mücadelesinin ana amaçları haline gelir. Çünkü bu aynı zamanda kendi varoluş ve siyasal etkinlik koşullarının savunulması, yeniden üretilmesi demektir.

Bu yüzden, reformizmin, kriz ortamına ve toplumsal çalkantıya karşı çıkmasında, bunalımdan devrimci eylemi, anarşizmi vb. sorumlu tutmasında, parlamenter cumhuriyeti her zaman oluşmasını muhtemel gördüğü gericiliğe ya da provokasyona ve "erken devrim hayallerine" karşı savunmaya çalışmasında şaşılacak bir durum yoktur.

Reformizm, sosyalizmi en fazla belirli bir barışçıl reform sürecinin ardından gelebilecek uzak bir geleceğin işi olarak görür. Reformist perspektife göre, eğer sosyalizm uzak geleceğe ait bir sorunsa, yapılacak en makul iş, daha bugünden kapitalizm koşulları altında kitlelerin ekonomik-kültürel gelişmesini sağlayacak ve gerçekleşmesi mümkün olan işleri yapmaktır. Dolayısıyla, "gerçekçi" politika kitleleri bugün için bir "hayal" olan sosyalizm mücadelesine sunniradi müdahalelerle teşvik etmek değildir; zira bu yalnızca kitlelerin "kırılmasına" ve gerici rejimlerin yerleşmesine yolaçar...

Marksist-leninistler açısından bir demokratik talebin şiarlaştırılması bu talebin hemen bugün pratik olarak elde edilebilir olmasından kaynaklanmazken, reformizm açısından bir demokratik talebin "gerçekçi" olması ve pratik olarak hemen elde edilmesinin mümkün olması kritik bir önem taşır. Marksist-leninistler açısından demokratik haklar mücadelesi yığınları mücadeleye sevketmenin ya da demokratik şiarlarla eyleme geçmiş kitlelere sosyalist-siyasal perspektif vermenin bir aracıyken, reformistler açısından demokratik talepler kitleleri sokağa taşırmamak ya da taşmış olanları evlerine döndürmek işlevi görür. Çünkü gelişmiş bir kitle hareketi reformizmin en etkili panzehiridir. Dolayısıyla reformizmin kitleleri pasifize etme çabasının ardında kendi varlık koşuluna yönelik bir tehdidi engellemek gibi yaşamsal bir çıkar yatmaktadır ve devrime karşı burjuva saflarında yeralması da bu temel gerçekle ilgilidir. Marksist-leninistler açısından reformlar sosyalist devrim mücadelesinin yan ürünleri olarak kabul edilirken, reformistler açısından reformlar siyasal faaliyetin temel sorunudur. Bu temel sorunların çözüm yöntemi ise yığınları eylemden uzak tutarak, bizzat, pazarlıklar, uzlaşmalar aracılığıyla siyasal reformları elde etmektir.

Reformizm, sosyalizmden önce bir "demokratik burjuva aşama" yaşanmasının gerekliliğini, "henüz" devrimci bir durumun varolmamasıyla açıklar.

Marksist-leninistler, devrim dalgasının geriye çekildiği, kitle hareketinin nispeten durgun olduğu dönemlerde mücadele araç ve yöntemlerinde döneme uygun değişiklikler yaparlar, fakat, kitleleri bu durgun dönemlerde dahi sosyalizm doğrultusunda eğitmek görevinden vazgeçmezler. Kitle hareketinin geriye çekildiği böyle dönemlerde sınıfın ideolojik, politik ve örgütsel bağımsızlığının korunması için dikkatlerin daha da arttırılması gerektiğini düşünürler. Böylesi dönemlerde burjuva fraksiyonlarla küçük kazanımlar elde etme adına uzlaşmak yalnızca proletarya hareketinde reformizme bir kapı aralamak olacaktır. Burjuva demokratik hak, olanak ve kurumlardan yararlanmak ile burjuva fraksiyonlarla ortaklık, koalisyon vb. aramak birbirinden farklı tutumlardır.

Reformizm, kitle hareketinde durgunluk gerekçesiyle, sermaye ile uzlaşma temelinde kazanımlar elde etmeye çalışır. Yığınların durgunluk dönemlerindeki bilincini veri kabul eder ve burjuvazinin ideolojik hegomonyasına karşı daha yoğun bir mücadele verilmesi gereken bu dönemlerde, aksine, burjuva ideolojisinin sınıf hareketindeki etkilerini pekiştirir.

Nitekim düne kadar, "anti-tekelci demokrasi" stratejisinin de ve bugün "Barış ve Demokratik Yenileme" programının da ardında, "yakın bir devrim beklentisinin hayal olduğu", "işçi sınıfının devrimi gerçekleştirecek nicel ve nitel özelliklere sahip olmadığı" iddiaları vardır. Bundan çıkarılan sonuç ise, bugün için elde edilebilir hedefler konularak bunlar için savaşım verilmesidir.

Reformizm, bugün için "gerçekçi" gündelik hedefler için mücadele verilmesiyle yetinilmesini, sosyalizmin yarının sorunu olduğunu söyler-

ken, aynı zamanda sosyalizmi, NATO'nun silahsızlandırılması ve emperyalizmin demokratikleştirilmesi, IMF'nin adaletli hale getirilmesi gibi geçilmesi imkansız ara aşamaların arkasına koyarak sonsuza erteler.

Sonuç olarak reformizmin demokratik haklar mücadelesine yaklaşımları ile marksist-leninistlerin demokratik haklar mücadelesine yaklaşımları arasında son derece kesin ve kalın çizgiler mevcuttur.

*

Halkçı akımlar, demokrasi sorununa kapitalizmin küçük-burjuva eleştirisi temelinde yaklaşırlar. Bu akımlar için demokrasi, tekelci, emperyalizme bağımlı ve çarpık kapitalizm yerine, içsel dinamiklerle gelişen, üretim araçları sanayine yönelen, bağımsız bir "ilerici" kapitalizmin üst yapısal ifadesidir. Kısaca küçük-burjuva demokrasisidir.

Devrimci-demokrat akımlar her ne kadar, demokrasiyi iktidar sorunu ile bağlantılı olarak ele alsalar da, bu iktidar proletaryanın değil küçük-burjuvazinin iktidarıdır. Programatik konumlarıyla ele alındıklarında, bu akımların ütopik karakterleri, burjuva iktidar yerine bir başka burjuva iktidarı (küçük-burjuva cumhuriyet) önermelerinde; hem ütopik hem gerici olan karakterleri ise, üretimin yoğunlaşmasının ve evrenselleşmesinin bir sonucu olan tekelci kapitalizm yerine "milli sanayi kapitalizmini" alternatif olarak kabul etmelerindedir

Marksist-leninistler, kapitalizm yerine sosyalizmi, burjuva diktatörlüğü yerine proletarya diktatörlüğünü program edinirken, devrimci demokrasi tekelci / çarpık kapitalizm yerine, ulusal / demokratik kapitalizmi, burjuva diktatörlüğü yerine anti-tekelci / küçük-burjuva demokratik cumhuriyetini vb. program edinir.

Devrimci-demokrasi bu geri programa gerekçe olarak, burjuva devriminin sonuna dek götürülemediği, dolayısıyla burjuvazinin yarım kalan görevini proletaryanın tamamlaması gerektiği tezini gösterir. Dolayısıyla önümüzdeki devrimin temel karakteri anti-emperyalist, anti-feodal, anti-tekel, anti-faşist vb. olmalı, ancak bu görev tamamlandıktan sonra, anti-kapitalist aşamaya geçilmelidir. Bu bakış açısına göre, Türkiye'deki demokrasi sorunu, sermaye düzeninin çarpık, dışa bağımlı karakterinden ve burjuvazinin tarihsel demokratik görevlerini yerine getirememiş olmasından kaynaklanmaktadır.

Marksist-leninistler, bu bakış açısını, teorik olarak, kapitalizmi ve sosyalist devrimi "saf" kategoriler olarak ele aldığı için idealist; politik olarak, işçi sınıfının ve diğer sömürülen katmanların mücadelelerini burjuva demokrasisinin en tam halini hedefleyen bir "devrimci reform"a indirgediği için küçük-burjuva olarak değerlendirirler.

Marksist-leninist bakış açısı, bir ülkedeki devrim sorununu o ülkedeki kapitalist gelişmenin "özgünlüklerine", "çarpıklıklarına" vb. bakarak çözümlemez. Bu durum ancak o coğrafyadaki sosyalist devrim sürecine ek zenginlikler katabilecek bir faktördür. Sorunun temelinde, kapitalist gelişmenin ulaştığı düzeyin sınıf ilişkilerinde ne tür sonuçlar yarattığının ve bu sınıf ilişkilerinin iktidar mücadelesi açısından sağladığı imkanların saptanması yatmaktadır.

Emek-sermaye çelişkisinin temel hale geldiği bir toplumsal formasyonda, bütün diğer sorunlar bu çelişkinin etrafında kümelenmişlerdir. Böyle bir toplumda siyasal gericilik sermaye düzeniyle doğrudan bağlantılıdır ve siyasal gericiliğe karşı verilen demokrasi mücadelesi doğrudan burjuva iktidarını hedeflemektedir.

Kapitalist bir toplumda sermaye düzenini hedef-lemeden, uluslararası kapitalist sistemi bir noktadan parçalayıp onun dışına çıkmadan, "bağımsızlık" sağlama hedefi, küçük-burjuva bir hayaldir.

Uluslaşma sürecinin yaşandığı bir tarihsel / toplumsal dönemde ya da mekanda gündemde olan burjuva demokratik devrimlerde, anti-emperyalist anti-feodal mücadele tarihsel olarak ilericiydi ve özü itibariyle anti-kapitalist olamazdı. Bu devrimlerin tarihsel misyonu burjuva gelişmenin önünü en tam, en radikal tarzda açmaktı. Ve bu tarihsel dönemde anti-emperyalizm, anti-feodal burjuva devriminin bir uzantısı olarak gündemdeydi.

Türkiye'nin içinde bulunduğu tarihsel / toplumsal aşamada ise anti-emperyalist mücadele, anti-feodal mücadelenin (dolayısıyla burjuva devriminin) değil, anti-kapitalist mücadelenin bir uzantısıdır. Artık anti-emperyalist mücadelenin (ya da bağımsızlık mücadelesinin) ifade ettiği anlam siyasal bağımsızlık kapsamını aşmakta, ekonomik ilişkiler açısından da emperyalist-kapitalist sistemin dışına çıkmayı zorunlu kılmaktadır.

Anti-kapitalist mücadeleden yalıtılmış bir "anti-

tekel" mücadele, tekelci kapitalizm yerine rekabetçi kapitalizmin geçirilmesinin program edinilmesidir. Anti-tekel demokrasi ise, tanımı gereği, rekabetçi dönemin üst yapısal ifadesinden öte bir anlam taşımaz.

Tekelci kapitalizmin (emperyalizmin) iktisadi gücün yoğunlaşmasına paralel olarak siyasal gücün yoğunlaşmasına da denk düştüğü, dolayısıyla burjuva demokrasisinden siyasal gericiliğe geçiş eğilimini temsil ettiği temel bir marksist önermedir. Buna karşın marksist-leninistler, rekabetçi kapitalizmin feodalizme karşı bir ilerlemeyi temsil ettiği gibi, tekelci kapitaizmin de rekabetçi kapitalizm karşısında bir ilerleme olduğunu ve bu nedenle her anti-emperyalist / anti-tekel mücadelenin ilerici karaktere sahip olamayabileceğini savunurlar. Tekelci kapitalizm karşısında tekel dışı kapitalizm programı tarihsel olarak gerici, küçük-burjuva bir programdır. Anti-tekel mücadele ancak anti-kapitalist bir öz taşıyorsa tarihsel olarak ilerici bir karakter kazanabilir. Bu yüzden tekelci siyasal gericilik karşısında, ilerici karakter taşıyan tek demokrasi biçimi sosyalist demokrasidir.

Devrimci-demokrat akımların küçük-burjuva demokrasisini program edinmelerinde yakın zamana kadar bir diğer önemli dayanak toplumsal yapıdaki yarı-feodal kalıntılardı. Toplumsal gerçekliğin gücü karşısında artık bu dayanak hemen hiçbir akım tarafından ileri sürülememektedir. Dolayısıyla, demokrasi ve devrim sorununu, geri bir programatik çerçeveye sığdırmanın gerek nesnel gelişmenin aldığı boyut, gerekse de işçi sınıfının toplumsal muhalefetin odağına yerleşmesi vb. gibi olgularla zorlaştığı bu dönemde, devrimci demokrat akımların teorideki eklektik konumları daha da belirginleşmektedir. Demokratik devrim için bugün bulunan yeni gerekçeler ise, küçük-burjuvazi sorunu, ulusal sorun ve işçi sınıfının demokratik eğitimden geçmeden sosyalizmi kuramayacağı vb.dir.

Komünistler, eşitsiz gelişme nedeniyle burjuva tarih sahnesine geç çıkan toplumlarda proletaryanın burjuvaziye rağmen, burjuva devrimi sonuna kadar götürmeye en istekli burjuva tabakalarla (küçük-burjuvazi, köylülük) ittifak yaparak demokratik devrimi gerçekleştirip, orada durmaksızın sosyalist devrime yürüyebilmelerinin koşulları ile artık kapitalist ilişkilerin egemen olduğu ve toplumun sömürülen kesimlerinin burjuvaziye karşı bir savaşıma yöneldiği iki farklı tarihsel kesitte, küçük-burjuvaziyle ittifak sorununa aynı perspektifle yaklaşılamayacağını savunurlar. Birinci durumda proletaryanın asgari programı, küçük-burjuvazinin devrimci istemleri ile örtüşebilir ve tarihsel olarak ileri bir durumu ifade eder. İkinci durumda, küçük-burjuvazinin bir kısım istemleri tarihsel olarak artık geri ve ütopik bir karakter kazanmıştır. Dolayısıyla proletarya tarihsel olarak gerici olan talepleri program edinemez, aksine küçük-burjuvazinin demokratik taleplerini kendi anti-kapitalist programına entegre eder. Kapitalizm koşullarında proletaryayı küçük-burjuvaziyle ittifak adına küçük-burjuva programına tabi kılmak, proletaryanın tarihsel öncü rolünü karartmak ve onu gerici hayallerle oyalamak demektir.

Proletaryanın, küçük-burjuvaziye belirli politik-iktisadi tavizler verebilecek politik-taktiksel esnekliğe sahip olması ile, küçük-burjuva talepleri kendine program edinmesi iki farklı tavır ve bakış açısıdır.

Proletarya, kapitalizm koşullarında, küçük-burjuva katmanların politik özgürlük talebinin çatışmanın doğası gereği kapitalist sömürü ilişkilerine ve burjuva iktidarına karşı yöneldiği gerçeğinden kalkarak, bu katmanları anti-kapitalist mücadelesinde yedeklemeyi hedefler, devrime aktif destek vermeyen belli küçük-burjuva kesimleri ise tarafsızlaştırmaya çalışır.

Ulusal sorunun varlığı ise geri bir devrim stratejisi için dayanak olamaz. Aksine Kürt ulusunun özgürleşme mücadelesinin en tam zaferini proletarya sağlayabilir. Kürt ulusunda uyanmış bulunan özgürlük isteği, Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkını en tutarlı biçimde savunan proletaryanın devrimci mücadelesi için hazır bir ittifak güç demektir. Bugün Türkiye ve Kürt proletaryasının kaynaşmışlık derecesi de Kürt ulusal sorununçözümü ile toplumsal devrim sorununun içiçe geçmiş olduğunun bir diğer nesnel göstergesidir. Eğer ulusal mücadeleye kendi içinden değil de Türkiye devrimi açısından bakılıyorsa, Kürt ulusal mücadelesinin proletarya devrimi için bir engel değil bir imkan olduğu görülebilecektir.

Demokratik devrimciler, bugün geldikleri noktada, demokratik devrimin temel gerekçesinin siyasal özgürlüklerin sağlanması olduğu görüşüne sarılmış bulunmaktadırlar. Buna göre, burjuva anlamda en geniş siyasi özgürlükler elde edilmelidir ki, proletarya demokrasi eğitiminden geçe-

bilsin ve böylece sosyalizmi kurabilecek bir niteliğe ulaşabilsin...

Bu görüş marksist-leninist teorinin bir tahrifatına dayanmaktadır. Marksist-leninist teori işçi smfının demokrasi mücadelesinin eğitiminden geçmeden sosyalizmi kuramayacağını belirtir, yoksa, bir ara aşama olarak demokrasi uğrağında durarak proletaryanın demokrasi eğitimini alması ve sonra sosyalizme yürümesi görüşü sosyalist teoriye yabancıdır. Dahası sosyalist teori, işçi sınıfının demokrasi eğitimi için, bırakalım bir ara aşama olarak demokrasiyi öngörmeyi, uğruna mücadele edilen demokratik taleplerin bir tekinin gerçekleşmiş olmasını dahi zorunlu bir ön koşul olarak görmez. Tersine demokrasi mücadelesinin eğitiminden geçen proletaryanın tek bir demokratik kazanım elde etmeden dahi iktidara gelebileceğini öngörür.

Dolayısıyla, bu formülasyonlardan bir ara aşama çıkarmaya çalışmak, devrimci demokratların kendi geri programatik çerçevelerini meşrulaştırmak için teoriyi tahrif etmelerinden öte bir anlam taşımamaktadır. Türkiye proletaryası hergün alanlarda devrimci demokratlara rağmen demokrasi mücadelesinin eğitiminden geçmekte ve en son Zonguldak eylemlerinde görüldüğü gibi gerek kendi içinde demokratik ilişkileri yaygınlaştırarak, gerekse toplumun diğer sömürülen kesimlerini yanma çekmeyi başararak kendi iktidarına hazırlanmaktadır.

Sonuç olarak halkçı akımlar da programatik olarak reformistlerle ortak paydaya oturmaktadırlar. Demokratizmin her iki temsilcisi de demokrasiyi sosyalizmden önce yaşanması zorunlu bir aşama olarak görmekte ve ancak bu aşama yaşandıktan sonra sosyalist devrimin gündeme gelebileceğini savunmaktadırlar. Her iki kesim açısından da anti-kapitalist mücadele geleceğin sorunudur.

Buna karşın devrimci demokrasi, demokrasi sorununu iktidar sorunu olarak gördüğü ve mevcut burjuva devlet mekanizmasına karşı savaşım yürüttüğü ölçüde reformizmden daha ileri bir politik konumdadır. Fakat devrimci demokrasinin devrimciliği, programatik gerilikleri nedeniyle, eksikli, ikircikli ve tersine dönebilen bir karakterdedir.

Devrimci demokrasinin, demokratik devrim için burjuvazinin çeşitli kesimlerinden ittifak güç araması, kritik dönemlerde bu akımları burjuvazi ile uzlaşma arayışına ve liberalizme yöneltir. Bu akımların kendi önlerindeki hedefi "Avrupa'daki gibi bir burjuva demokrasisi" vb. olarak tanımlamaları, referandumda burjuva politikacıların yasaklarının kalkmasını halkın üzerindeki yasakların kalkmasının bir ilk adımı saymaları vb. onların programatik ufuklarıyla doğrudan ilgilidir.

Halkçı akımların demokrasiyi sosyalizmden bağımsız zorunlu bir ara aşama olarak formüle etmelerinin (sınıfın nicel ve nitel gelişmemişliği, politik bilinç ve örgütsel düzeyin geriliği vb. gibi) bazı diğer gerekçeleri de reformizmin yaklaşımlarına paralellik taşımaktadır. Her iki akım da, ancak kapitalizmin ve burjuva demokrasisinin belirli bir olgunluk derecesine ulaşmasından sonra sosyalizmin gündeme gelebileceğini savunarak "üretici güçler" teorisine ricat etmektedirler. Ayrıca her iki akımın sınıfın belirli bir dönemdeki geri konumundan kalkarak geri stratejik hedefler saptamaları, sınıfa sosyalist siyasal bilinç taşıma görevini gerçekleştirmek yerine kendiliğinden bilinci veri aldıklarını ve pekiştirdiklerini göstermektedir.

Devrimci demokrat akımların demokrasi sorununa yaklaşımları sağ liberal eğilimlere kapı araladığı gibi, ayrıca, reformlar için mücadele konusunda sekter yaklaşımları da besleyebilmektedir. Mevcut iktidar yıkılınadan en tam burjuva demokrasisinin gerçekleştirilemeyeceği saptaması, kısmi kazanımların sağlanmasını ve burjuva demokratik kurum ve hakların genişletilmesini devrim sonrasına ertelemeyi getirdiği ölçüde, somut kazanımlar elde etme mücadelesine karşı sekter bir yaklaşıma neden olmaktadır.

*

Reformizm, demokrasi mücadelesinde elde edilen kısmi kazanımları "uzun vadenin" işi olan sosyalizme yeğ tutmaktayken, demokrasi mücadelesinin ancak kısmi kazanımlar sağlayacağı ve sorunun kesin çözümü olamayacağı gerçeği, bazı çevreleri bu kez tersten bir sonuçla demokrasi mücadelesinin reddine götürebilmektedir.

Demokrasi mücadelesine karşıtlığın bir diğer ek gerekçesi ise, bu mücadelenin reformizme kapı aralayacağı ve her akımı düzene entegre olma tehlikesiyle karşı karşıya bırakabileceğidir.

Türkiye'de sosyalist devrim perspektifini demokratik haklar mücadelesinin küçümsenmesine dayanak yapma yönünde çeşitli eğilimler mevcuttur. Oysa, sosyalist devrim vurgusuna sahip olmak, siyasal demokrasi mücadelesinin küçümsenmesini ya da reddini değil, bu sorunu doğru bir tarzda ele alınmasını zorunlu kılar.

Sosyalist devrim perspektifi adına demokratik haklar mücadelesinden uzak durmak, yığınların bu talepler etrafında ortaya çıkmış eylemliliğine uzak durmak demektir. İşçi sınıfı ve burjuvazi arasındaki kendiliğinden sınıf mücadelesine müdahale görevine uzak durmak demektir.

Demokratik haklar mücadelesine ilgisiz kalınarak ne sınıfa sosyalist siyasal sınıf bilinci taşıma görevi, ne sınıfla sosyalizmin birliğini sağlama görevi yerine getirilebilir. Dahası bu kendiliğinden iktisadi-siyasi mücadelelerin burjuva düzenin temellerine yönelme potansiyelini görmemek ve dolayısıyla sınıfın sosyalist devrim mücadelesine önderlik edememek demektir.

Demokratik haklar mücadelesini küçümsemek politik mücadeleden bir uzaklığın ifadesidir ve bu sol görünümlü elitist mantık, bu nedenle esasen sağ bir çizgiyi temsil etmektedir.

IV

Marksist-leninistler, demokratik haklar mücadelesinin pratik politika açısından önemini kavramak ve sorunu bu boyutuyla da tartışmakla birlikte, demokratik haklar mücadelesini pratik politikayla ilgili bir soruna indirgeyen ve demokratik haklar mücadelesinin yalnızca istismar edilebildiği oranda önem taşıyabileceğini savunan pragmatist anlayıştan da net bir biçimde ayrılırlar. Demokratik haklar mücadelesine "sınıfın güncel talepleri içinde tarihsel çıkarlarını savunmak" perspektifiyle yaklaşırlar.

Demokratik haklar mücadelesi teorik olarak düzen içi siyasal reform mücadelesi olmasına karşın, sosyalizm mücadelesinin verilebilmesi için zorunlu olarak yaşanması gereken bir burjuva ara aşamayı hedeflemez. Sosyalizm mücadelesinin bizzat içinde verildiği bir alanı ifade eder. Kapitalist bir ülkede demokratik haklar mücadelesi, siyasi gericiliğin temsilcisi olan burjuva iktidarına yönelir ve siyasal anlamını burjuva biçimsel eşitlik ile gerçek hayatta proletarya ve emekçi tabakaların gündelik köleler haline gelmesi arasındaki çelişkide bulur.

Kapitalist bir ülkede, demokratik hakların mücadeleyle genişletilmesi ölçüsünde, sorunların basit bir siyasal hak eksikliğinden değil kapitalist sistemin kendisinden kaynaklandığı daha net olarak görülür. Geniş yığınlar kapitalist sistemin bu çelişkisini ve burjuva demokrasisinin biçimselliğini bizzat ekonomik ve demokratik mücadele aracılığıyla görürler.

Ekonomik ve demokratik hakları için mücadeleye atılan kitleler iktisadi eşitsizliği azaltmayı ve siyasal hakların genişletilmesini talep ederler. İktisadi eşitsizliği azaltına mücadelesi burjuva devletin (demokrasinin) sınıfsal ve gerici karakterini görmelerini kolaylaştırır, demokratik hakların genişletilmesi ölçüsünde ise eşitsizliğin ekonomik karakterinin daha net görülebilmesinin koşulları yaratılmış olur. Bu durum, işçi sınıfında toplumsal devrim gerçekleşmeksizin gerçek siyasal eşitliğin sağlanamayacağı yolunda bir bilinç evrimini doğurur.

*

En gelişmiş kapitalist ekonomide, en ileri burjuva demokrasisinde dahi yığınların doğrudan sosyalizm talebiyle mücadeleye atılacaklarını beklemek, yığın hareketinin diyalektiğini ve burjuvazinin ideolojik hegemonyasının anlamını kavrayamamak demektir.

Yalnızca bizim gibi ülkelerde değil en gelişmiş burjuva düzenlerde de, yığın hareketi gündelik-demokratik taleplerle başlar. Öte yandan marksist-leninistler proletarya önderliğindeki bir yığın hareketinde özsel olarak sermaye düzenini tehdit eden bir yan olduğunu ve en küçük taleplerle başlayan bir hareketin dahi sermaye düzeninin temellerine yönelme potansiyelini taşıdığını bilirler. Bu nedenle, marksist-leninistler demokratik haklar mücadelesine "kısmi şeyler için başlayan bir mücadelenin esas şey için mücadeleye dönüşebileceğinin" bilinciyle yaklaşırlar. Yığınlar üzerinde burjuva ideolojisinin gücünü, propaganda imkanlarını vb. düşündüğümüzde, yığınların yalnızca basit bir karşı-propaganda faaliyetiyle bilinçlendirilemeyeceği açıktır. Eşitsiz gelişim yasası sınıfın kendi içinde de işlemektedir. Bu nedenle sınıfın öncü kesimi sosyalist propagandaya daha açık bir konumda iken, sınıfın geniş kesimleri burjuva ideolojisinin daha yoğun olarak etkisindedir. Sınıfın geniş kitleleri, eylemlilik sürecinde sosyalist propagandaya daha açık olurlar. Sınıfın geniş kitlesi bizzat eylemlilik içinde eğitimini tamamlayabilir, dahası, sınıfın öncü kesimini yaratan da büyük ölçüde bizzat sınıfın iktisadi-demokratik taleplerle girdiği eylemliliklerdir.

Proletarya partisi sosyalizmle öncü işçilerin organik bir birliğinin siyasal ifadesidir. Fakat bu durum proletarya partisinin sınıfın genelinin desteğini kazanması gerektiği gerçeğini karartmaz. Partinin sınıfın genelinin desteğini sağlayabileceği alan ise ancak kısmi talepler için veriliyor olsa

da mücadele zeminidir.

Demokratik haklar mücadelesi kendi başına sosyalist devrime yolaçmaz, ama bu mücadele içerisinde eğitilmeyen, deneyim kazanmayan bir sınıfın, çok daha geniş bir muharebe olan sosyalist devrim savaşını yürütebilmesi ve yönetebilmesi mümkün değildir. İşçi sınıfı bu tür çatışmalar içerisinde hazırlanarak, sosyalizm mücadelesini başarıya ulaştırabilir.

Proletarya demokratik haklar mücadelesini, sınıf mücadelesinin gelişebilmesi açısından uygun koşulları sağlayabilmek gayesiyle de yürütür. Burjuva demokrasisinin sınırlarının, örgütlenme, toplanma, basın vb. özgürlüklerinin genişletilmesi proletaryanın sosyalizm için savaşımını kolaylaştıracak mevzilerdir.

Demokratik haklar mücadelesi işçi sınıfını kendiliğinden siyasal arenaya çıkarıp burjuvazi ve diğer sınıflarla ilişkiye geçirir. İşçi sınıfının sosyalist siyasal bilinci edinebilmesi için kendi konumunu diğer sınıf ve tabakalar karşısında da kavrayabilmesi gerekir. Demokratik haklar mücadelesi bu anlamda da sınıf bilincini ilerletici bir rol oynar.

Bu perspektif çerçevesinde marksist-leninistler demokratik haklar mücadelesine yalnızca kendilerine rağmen geliştiği için ilgi göstermezler, işçi sınıfının bilinçlenmesi, deneyim kazanması ve kendi demokrasisini kurabilecek bir demokratik ilişki ve kültür geliştirebilmesinin bir gerekliliği olarak demokratik haklar mücadelesine yaklaşırlar ve kendileri de doğrudan demokratik talepleri formüle ederler, işçi sınıfı ve emekçi halk katmanları arasında bu taleplerin yaygınlaşmasına yönelik propaganda ve ajitasyon faaliyeti yürütürler.

*

İşçi sınıfı sosyalizm mücadelesinde başarıya ulaşabilmek için, toplumun bütün demokratik özlemlerini kendi sınıf savaşımına seferber edebilmelidir.

İşçi sınıfı açısından demokratik şiarlar ve bu şiarlar uğruna mücadele aynı zamanda sosyalizm mücadelesine müttefikler sağlayabilmek açısından da önemlidir. Proletarya demokrasinin en tutarlı temsilcisidir fakat demokratik talepler yalnızca proletaryayı ilgilendiren talepler değildir. Toplumun tüm alt sınıfları burjuva siyasi gericilik koşullarından, siyasal karar alma süreçlerinden yalıtılmış olmaktan hoşnutsuzdur. Bu nedenle proletarya alt sınıfların yakıcı hale gelen ve onları burjuva iktidara karşı savaşıma kanalize edecek demokratik taleplere sahip çıkabilmelidir.

Demokratik hakların yalnızca en tutarlı savunucusu olmak yetmez, aynı zamanda muzaffer bir savunucusu olmak gerekir. Bu nedenle toplumun alt sınıflarını yakından ilgilendiren demokratik haklar sorununa proletaryanın ilgisiz kalması düşünülemez. Demek ki, marksist-leninist hareket yalnızca proletarya için değil, aynı zamanda toplumun alt sınıflarını, sömürülen tabakalarını burjuva iktidara karşı savaşıma çekebilmek için de demokratik talepleri şiarlaştırabilmelidir. Aksi taktirde sosyalist devrim savaşında başarıya ulaşması mümkün olamaz.

*

Proletaryanın demokrasi mücadelesinde eğitilmeksizin sosyalizmi kuramayacağı vurgusu, proletaryanın sosyalizmi bir toplumsal devrim anlamında da ancak en geniş demokrasiyi uygulayarak kurabileceğini ve pekiştirebileceğini anlatır.

Proletarya, burjuva iktidarı altında, demek ki daha bugünden verdiği demokrasi mücadelesiyle kendi içinde demokratik ilişki ve alışkanlıkları geliştirerek, sosyalist demokrasiyi uygulayacak girişkenlik, tecrübe ve yöneticilik vasfını kazanabilir.

Proletaryanın, devleti (demokrasiyi) söndürmek olarak tanımlanan tarihsel görevi, ancak demokrasinin toplumun en küçük hücrelerine dek yayılmasıyla başarılabilir. Proletaryanın bu tarihsel görevi ifa edebilmesi, bugünden kazandığı demokratik alışkanlıklar ölçüsünde kolaylaşacaktır. Öyleyse, proletaryanın "en tam ve en yöntemli" demokrasi olan kendi demokrasisini uygulayabilmesi ve bu demokrasinin en sonu bulunmuş biçimi olan komünün(Sovyet) işlevsel olabilmesi de proletaryanın demokrasi mücadelesinin eğitiminden geçmesiyle doğrudan bağlantılıdır.

*

Marksist-leninist hareket, demokratik talepler ile sosyalist talepler arasındaki ilişkinin, ancak sosyalist devrimi demokratik taleplerin önüne koyarak ve demokratik talepleri sosyalist devrim hedefine bağımlı kılarak doğru kurulabileceğini savunur. Proletarya partisi için tüm demokratik talepler sosyalist taleplerin karşısında ikincildir. Bu ikisinin karşı karşıya geldiği her durumda proletarya partisi hiçbir aşama kaygusu ve demorkatik taleplerin henüz gerçekleşmediği gerekçesi ile sosyalist talepleri savunmayı erteleyemez.

Komünistler, demokratik haklar mücadelesinin proletaryanın müttefikleriyle kaynaşması açısından önemini kavramakla birlikte, ittifak adına proletarya hareketinin herhangi bir burjuva fraksiyonun yedeği haline getirilmesine karşı dururlar. Aksine demokratik haklar mücadelesinin proletaryanın alt sınıflara önderliğini geliştirici bir rol oynamasını gözetirler ve eylemlere proletaryanın kendi örgütlülüklerinin damgasını vurmasına gayret gösterirler. Demokratik haklar mücadelesi içinde sınıfın bağımsız tavrının geliştirilmesi çabası, komünistlerin iktidar perspektifiyle doğrudan bağlantılı bir görev olmaktadır.

Demokratik haklar mücadelesiyle iktidar sorunu arasındaki bağlantının politik mücadele sürecinde doğru kurulabilmesi, demokratik taleplerin sosyalist devrim amacıyla uyumlu bir tarzda düzenlenmesiyle mümkündür.

Marksist-leninistler, demokratik taleplerin "elde edilebilir" ve "gerçekçi" olmaları ile bağlı değillerdir. Kuşkusuz bu talepler sosyalist talepler olmamaları ve siyasal reform talepleri olmaları anlamında teorik olarak burjuva demokrasisinin sınırları içindedir, fakat bu taleplerin politik olarak bir dizi mücadele (ya da devrim) olmadan elde edilebilmeleri mümkün değildir. Marksist-leninistler demokratik taleplerin savunulmasında bu temel gerçekten hareket ederler. Demokratik taleplerin iktidar hedefiyle uyumlu düzenlenmesi vurgusu bu perspektifle doğrudan ilgilidir. Bu demektir ki, marksist-leninistlerin demokratik taleplere sahip çıkmasının kitleselleşme güdüsü ile değil, ama kitlelerin devrimcileştirilmesi, mücadele deneyimlerinin arttırılması ve işçi sınıfının kendisi için bir sınıf olma imkanının sağlanması ile doğrudan ilgisi vardır.

Bu perspektifin bir diğer uzantısı olarak, marksist-leninistler, demokratik talepler formüle ederken, bunların, proletaryanın sınıf mücadelesini kolaylaştırıp kolaylaştırmayacağını, proletaryanın iktidar atılımı için uygun konjonktürel ortamı yaratıp yaratmayacağını vb. gözönünde tutarlar. Komünistler demokratik taleplerin formüle edilişinin ve propagandasının kitlelerde antikapitalist bilinci geliştirmesine ve sosyalizm özlemini uyandırmasına özel bir önem verirler. Kısaca bu taleplerin formülasyonu ve propagandası komünistlerin "ilerlediği doğrultuyu" gösterebilmelidir.

*

Türkiye'de demokratik haklar ve siyasi özgürlükler için mücadele ve yığınlarda uyanan demokratik özlemlerin sosyalist iktidar mücadelesi ile birleştirilmesi sorunu güncel bir öneme sahiptir.

Kürt halkının ulusal mücadelesinin desteklenmesi ve kendi kaderini tayin hakkının savunulması başta olmak üzere, toplumun bütün kesimlerinin sınırsız örgütlenme, toplanma ve gösteri özgürlüğünün sağlanması, sınırsız basın özgürlüğü, işsizliğe karşı mücadele ve işgüvenliğinin sağlanması, işçi sendikalarının örgütlenmesinin önündeki, toplu sözleşme ve grev hakkının üzerindeki yasakların kaldırılması, memurların sendikalaşma hakkının sağlanması, YÖK'ün kaldırılması, öğrenci dernekleri üzerindeki baskılara son verilmesi ve özerk demokratik üniversite talebi, bilim özgürlüğünün önündeki tüm sınırların kaldırılması, işkencenin durdurulması, tüm işkence yuvalarının dağıtılması ve işkencenin sorumlularının yargılanması, kadın üzerindeki her türlü anti-demokratik baskının sona erdirilmesi, sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı vb. bugün komünist hareket tarafından yığınlar içinde propagandası yapılması gereken başlıca demokratik talepler olmaktadır.

Yugoslavya da gerici...

(Başlarafı s.33'te)

ral devlete ve orduya egemen Sırp burjuvazisi bunu silah zoruyla engellemeye kalkınca da bugünkü ulusal boğazlaşma ortamı doğdu.

Bir bütün olarak Yugoslavya halkları bu boğazlaşmanın acısını çekerken, Avrupalı emperyalistler de ortaya çıkan durumdan en iyi şekilde yararlanmaya çalışıyorlar. Alman emperyalizmi Avrupalı ortaklarını bile rahatsız edecek bir pervasızlıkla Yugoslavya'daki krize müdahale etmekte, kendini Slovenya ve Hırvatistan'ın koruyucusu ilan etmektedir. Bir bütün olarak emperyalist Avrupa Topluluğu Yugoslavya'yı kendi nüfuz alanı saymakta, parçalanma ve boğazlaşmanın uygun zemininde Yugoslavya ve onun tek tek cumhuriyetleri üzerindeki nüfuzunu pekiştirmektedir.

Yugoslavya olayları kapitalizmin açık ve tam egemenliğinin eski Doğu Avrupa ülkelerinde milli çatışma ve boğazlaşmanın yolunu açtığının yeni bir örneğini sunuyor. Aynı olgular bu ülke burjuvazilerinin toplumsal huzursuzlukları milliyetçiliğe ve milli çatışmalara kanalize ederek saptırmasının da bir örneğini oluşturuyor.

EKİM I. Genel Konferansı

Değerlendirme ve Kararlar

Toplumsal muhalefet hareketleri

A. Gençlik hareketi

Marksist-leninistler "Gençlik gelecektir" şiarını bayrak yapmıştır ve gençlik kesimi içerisinde öğrenci gençliğe "aydın kesimin en tutarlı temsilcisi" olarak özel bir önem atfetmiştir. Çünkü, o özverili ve mücadeleci özellikleriyle aydınların mücadeleyi sonuna dek götürmeye en kararlı olan kesimidir de.

Genel olarak gençlik, özel olarak "öğrenci gençlik" bir sınıf değil ama toplumun çeşitli sınıflarını, eğilimlerini içinde barındıran bir toplumsal kategoridir. İşçi gençlikten, köylü gençlikten vb. farklı olarak öğrenci gençlik henüz maddi üretim sürecinin dışındadır ve onu "yarı-aydın" olarak nitelememize neden olan "öğrenim" işiyle uğraşmaktadır. Demek ki öğrenci gençliği karakterize eden unsurlar, henüz nispeten pasif olarak da olsa toplumun "entellektüel üretim sürecinde" yer alması, yaşından gelen atılganlık ve ailesinin ona kazandırdığı sınıfsal davranış kültürüdür.

Henüz toplumsal üretim sürecinin dışında yer alan gençlik, toplumda kendine ait olmasını istediği özgür, sömürüsüz, güzel bir gelecek arar. Bu arayış onu mevcut düzenle karşı karşıya getirir. Eğitim alt sınıflara yayıldığı ölçüde, toplumun ezilen sınıflarının çocukları düşünsel araçlara ulaşma imkanına sahip olurlar, bu onlara toplumu daha bilimsel ve eleştirel gözle inceleme imkanı sağlar.

İşte öğrenci gençliği proletaryaya yakınlaştıran da bu gerçektir, öyle ki, gençliğin aradığı geleceği yalnızca proletarya verebilir ve öğrenci gençliğin kendisi de yarı-aydın özelliği nedeniyle bu gerçeği bilimsel olarak kavrama şansına sahiptir.

Öğrenci gençliğin devrimin yedek gücü olarak tanımlanması sahip olduğu bu özelliklerle doğrudan ilgilidir. Bu nedenle proletarya, atılganlığı, cesareti ve fedakarlığıyla devrimci mücadelede aktif rol oynayan toplumun bu kesimini kazanma sorununa özel bir önem verir.

Burjuvazi de kendi düzeninin bekası açısından gençliğin taşıdığı potansiyel tehdidin farkındadır ve kuşkusuz proletaryanın gençliği yedeklemesini önlemek için çeşitli politikalar, araçlar geliştirmeye çalışır. Gençliğin özgürlük, eşitlik vb. arayışı nedeniyle burjuvazinin gençliği tamamen kazanabilmesi imkansızdır, bu nedenle o, gençliğin bu arayışlarını çarpıtır. Tıpkı 1930'larda faşizmin ve bugünün Türkiye'sinde islamın devreye sokulması örneklerinde görüldüğü gibi. Kapitalist düzen, uyguladığı sürekli baskının yanısıra, yaydığı bireycilik, kadercilik, uyuşturucu, cinsel sapkınlık vb. araçlarla da gençliği denetlemeye çalışır.

Türkiye'deki toplumsal mücadele tarihi öğrenci gençliğin sahip olduğu toplumsal duyarlılığın ve mücadeledeki atılganlığının sayısız örnekleriyle doludur.

Jön Türk hareketi ve kemalist burjuva devriminde gençlik önemli roller üstlenmiş, 1950'li yıllarda ise DP'ye karşı gelişen toplumsal muhalefet hareketinde 28-29 Nisan eylemleri vb. ile etkin bir yere sahip olmuştur.

1960'lı yılların ortalarına dek gelişen gençlik hareketi burjuva ideolojisinin, Kemalizmin önemli ölçüde etkisi altındaydı. Bu tarihlerden sonra, marksist klasiklerin Türkçeye kazandırılmış olmasının olumlu etkisiyle de, gençlik hareketi içinde sosyalizme sempati hızla arttı. TMTF, MTTB gibi gerici ve reformist resmi gençlik örgütlerinin yanısıra FKF ortaya çıktı. FKF'nin TİP ile yakın bir ilişkisi vardı.

Bütün dünyayı saran gençlik eylemleri dalgasının yaşandığı 1968'lere doğru gelinirken, Türkiye'deki gençlik hareketi gittikçe daha radikal bir çizgi kazanmaya başlıyordu. Aynı tarih Türkiye'de kitlesel öğrenci boykot ve işgallerinin yaşandığı bir dönemi simgelemektedir. Avrupa'da gençlik hareketi kısa sürede geri çekilmesine karşın, Türkiye'de gençliğin mücadelesi Latin Amerika devrimlerinin etkilerini daha derinden solumaya başlayarak ve gittikçe siyasallaşmasını arttırarak devam etti.

1960'lardan sonra gelişen gençlik hareketinin anti-emperyalist karakteri daha baskındı, dönem sonuna doğru buna anti-faşist mücadele de eklen-

meye başladı. Bu hareket aynı zamanda toplumun geniş emekçi kesimleri tarafından sempatiyle karşılanıyor ve destekleniyordu. Gençlik hareketi TİP'in reformizmini aşıyor ve kendi içinden küçük-burjuva popülizminin temsilcilerini çıkarıyordu.

Örgütsel açıdan, Dev-Genç ve DÖB gibi gençlik kitlelerini kucaklayabilen ve kitle inisiyatifi temelinde yükselen örgütlülükler bu dönem hareketini karakterize ediyordu. Dev-Genç ve DÖB gençlik kitlesinin mücadelesinin bir ürünü olarak oluşmuşlardı. Daha sonraki gençlik örgütlülükleri ise daha ziyade yukardan ve gruplar arası rekabetin bir ürünü olarak doğmuşlar ve gençlik mücadelesine olumsuz etkilerde bulunmuşlardır.

Sonuç olarak 1960'lı yılların gençlik hareketleri belirgin biçimde düzen dışı bir karakter kazanmaya başlamış, devrimcileşme süreci ile reformizmin etkinliğine ciddi darbeler vurmuş ve dahası kendinden sonraki devrimci demokrat akımların içinde yeşerdiği bir alan olmuştur. Bu açılardan '60'lı yılların gençlik hareketi kendinden önceki hareketlerden belirgin bir kopuş olurken, diğer yandan da '70'li yılların kitlesel ve militan gençlik hareketinin öncülüdür.

* * *

1980 yenilgisinin ardından gelişen gençlik hareketi ile 1971 yenilgisini izleyen gençlik hareketi arasında belirgin bir farklılık vardır.

1974'de yeniden yükselen gençlik hareketi, yenilgiye karşın bir özgüveni ve morali temsil ediyordu. Henüz daha 1974'ün ilk aylarında faşist saldırıları protesto amacıyla kitlesel boykotlar düzenleyebiliyor, faşistlerce katledilen devrimci öğrenciler Şahin Aydın ve Kerim Yaman'ın cenazelerine onbinlerce öğrenci katılıyordu.

1970-80 döneminde gençlik hareketi sürekli bir genişleme çizgisi izleyerek, ortaöğrenim kurumlarındaki öğrencileri de kapsayan bir kitleselliğe ulaştı. Dahası devrimci-demokrat akımların temel örgütlenme alanı ve kadro kaynağı haline geldi.

1980 sonrası öğrenci hareketi ise henüz bu kitleselliğe sahip olmaktan çok uzak olduğu gibi, bu alanda belirgin bir kısır döngü yaşandığı da söylenebilir.

12 Eylül rejimi, geçmiş yıllarda öğrenci gençlik hareketinin toplumun emekçi kesimlerinde yaratmış olduğu saygınlığı yoketmek için özel bir çaba sarfetti. Kitle iletişim araçları sürekli öğrenci gençliğin "masum taleplerle" başlayan hareketinin ardında "vatan haini" amaçların bulunduğunun propagandasını yaptı. Böylece daha ilk öğrenci hareketini terörle ezmenin koşulları yaratılmaya çalışıldı. 1981-82 vb. yıllarda okula dilekçe veren öğrenciler dahi gözaltı ve işkenceyle yüzyüze geldi.

Bugün üniversite öğrencisi olan kuşak, bütün öğrenim hayatını 12 Eylül rejiminde gerçekleştirmiş bulunmaktadır. Bu yoğun bir baskı ve depolitazyon altında geçirilmiş bir eğitim hayatı demektir. Bu dönemde öğrenciler gerici bir müfredata uygun olarak ve gerici öğretim kadrosu tarafından yetiştirilmiştir. 12 Eylül, 1402 sayılı yasa ile tüm ilerici memur kadrosunu, ama özellikle öğretmenleri görevden uzaklaştırmış ve yerine dincifaşist kadroları yerleştirmiştir.

Ayrıca, bu dönem içerisinde imam hatip okulları yaygınlaştırılmış, bu okul mezunlarının bütün fakültelere girebilmesi sağlanmış, dahası mesleklerinde nispeten başarılı öğretmenler bu okullara kaydırılarak, imam-hatip mezunlarının üniversitelere akışı kolaylaştırılmaya çalışılmıştır. 12 Eylül rejiminin bu amacında oldukça başarı kazandığı ise kuşkusuzdur. Geçmişte devrimci öğrenci hareketinin merkezleri sayılan ODTÜ, İTÜ, SBF vb. öğretim kurumlarında bugün öğrenciler arasında dinsel gericilik oldukça önemli bir güce ulaşmış bulunmaktadır.

Gençliğin depolitizasyonunun sağlanmasında YÖK sistemi özel bir önem taşımaktadır. YÖK sistemi, bir yandan üniversitelerdeki nispi demokratik ortamı ortadan kaldırmış, diğer yandan üniversite ve fakülte yönetimlerine faşist-gerici unsurları atayarak, böylece üniversite yönetimlerinin polis ve MİT'le işbirliği içinde çalışmasının imkanlarını da arttırmıştır.

ODTÜ'den devrimci öğrenciler tarafından kovulan CIA ajanı Commer, ODTÜ'nün kuruluş gerekçelerini açıklarken; yoğun bir teknik müfredat aracılığıyla politikayla uğraşmaya vakti kalmayacak bir öğrenci gençlik yetiştirmek istediklerini ifade etmişti, fakat sözkonusu tarihlerde öğrenci hareketinin kazanmış olduğu ivme bu amacı boşa çıkarmıştı.

12 Eylül rejiminde ise, YÖK, öğrenci hareketinin baskı ve terörle bastırılmış olmasının verdiği imkanlardan da yararlanarak, bu planı, tüm üniversitelerde gerçekleştirmeye çalıştı. Artan ders sayıları ve zorunlu vize uygulamaları ile öğrenci gençlik yalnızca okuyan ve okuduğunu aynen aktaran robotlara dönüştürülmeye çalışıldı, sınav çokluğu ve atılma korkusu aracılığıyla toplumsal sorunlara karşı duyarlılığı törpülenmek istendi.

Kontenjan sayılarındaki artış ve hızla çoğalan "gecekondu" üniversitelerinin de öğrenci hareketi üzerinde olumsuz etkileri olmuştur. Kontenjan sayısındaki artışın, mezuniyet sonrası iş imkanlarının azlığı nedeniyle öğrenciler arasında bir "rekabet" yaratması beklenıyordu ve öyle oldu. Ayrıca disiplin cezalarının arttırılması ve "güvenlik soruşturması" adı altında düzene muhalefet eden öğrencilere iş imkanlarının kapanması, öğrencilerin politik mücadeleye kayıtsızlıklarını daha da pekiştirdi. "Gecekondu üniversiteleri" ise bir yandan kontenjan sayısının artmasına imkan verirken, diğer yandan da geçmişte öğrenci gençliğin politize olmaya en yetkin kesimi olan yoksul ve Kürt öğrencilerin büyük şehirlere akışını sınırladı ve onları kendi bölgesinde tutabildi. Ne ki, aynı politika, üniversite mezunu işsizlerin sayısını her geçen gün arttırarak öğrenci gençlik içerisinde hoşnutsuzluğu mayalamakta, dolayısıyla her geçen gün bir kitlesel eylemliliğin potansiyel nedenine dönüşmektedir.

1970-80 döneminde orta sınıf ailelerinin çocukları öğrenci gençlik mücadelesi içerisinde aktif bir rol oynamaktaydılar. 12 Eylül döneminde toplumun bu kesimlerinin çok çabuk depolitize olduğu ve düzenle birleştiği görülmektedir. Bugünkü öğrenci hareketi içerisinde bu tabakalardan gelen gençlik kitlesinin yer almadığı ve dolayısıyla bu durumun öğrenci hareketinin daralmasında belirli bir etkide bulunduğu söylenebilir.

YÖK sistemi aynı zamanda "paralı eğitim" uygulamasını gündeme getirerek, üniversitelere ailesi alt sınıflara mensup öğrencilerin girişlerini ve girseler dahi öğrenime devam etmelerini zorlaştırdı. Bu uygulamanın üniversite öğrencilerinin sınıfsal bileşimlerinde üst ve orta sınıf mensubu öğrenciler lehine yarattığı değişiklik, öğrenci hareketinin geri düzeyinin nedenlerinden bir tanesi olmaktadır.

Bütün bu uygulamalar aynı zamanda gençlik kitlesinde önemli bir "değer erozyonu" yaratma gayretiyle elele yürüdü, öğrenci gençliğe yönelik ideolojik kampanya yalnızca dinsel gericiliğin arttırılması değildi, aynı zamanda "faydacı", "köşe dönmeye" hevesli bireyci bir gençlik yaratmak 12 Eylül rejiminin gençlik politikasının temellerinden birini oluşturuyordu.

Kuşkusuz burjuvazinin planlarının başarısının da bir sınırı vardır. Türkiye'nin toplumsal-siyasal ortamı gençliği uzun süre toplumsal mücadele karşısında duyarsız kalmasına izin vermez.

Nitekim tüm baskı-terör ve ideolojik saldırı, hareketin kitleselliğinde belirgin bir daralma yaratmasına karşın gençliğin mücadelesini durdurmaya yetmedi. Gençliğin en politik kesimleri elde edilmiş mevzileri militan bir tarzda korumaya ve genişletmeye çalışıyor. Üstelik öğrenci gençlik mücadelesi 1980'den sonra karşısına açıkça devlet güçlerini alıyor ve sık sık mücadelesi sokak savaşımlarına dönüşüyor. Öğrenci gençliğin açıktan devlet güçlerine karşı savaşım yürütmesi nispeten yeni ve önemli bir gelişmedir. '80 öncesi gençlik hareketinin esas karakteri, antifaşist mücadeleydi ve devletin resmi güçleri, ancak faşistlerle açıktan ortak bir saldırıya geçtiği zaman devrimci öğrenci gençlik hareketinin hedefi haline geliyordu. Dolayısıyla anti-faşist mücadele devlete yönelmediği ölçüde gençlik hareketini de daha dar bir perspektife mahkum ediyordu.

Öte yandan, gençliğin bu militan eylemlerinin hareketin belirli zaafları üzerine yükseldiği de tespit edilmelidir. Bugünkü öğrenci hareketi, ancak devrimci öğrencilerin dar tabanı ile dönem dönem ortaya koydukları eylemlerle kendini üretebilmektedir. Devrimci öğrenciler kitle bağlarını genişletme çabasına yeterince ilgi göstermemekte, kendi içlerinde dar-rekabetçi ve kısırlaştırıcı bir ilişki sürdürmektedir.

İşçilerin, memurların ve Kürt halkının düzene tepkilerinin arttığı ve bu tepkileri sokaklarda eylemlerle ifade ettiği bir dönemde, öğrenci hareketinin dar bir çerçevede kalması baskı ve terörün yanısıra gençliğin ideolojik bir karmaşa ile yüzyüze olmasından da kaynaklanmaktadır.

Öğrenci hareketindeki bu kısırlık, kendini, derneklerin işlevselleştirmesi tartışmalarının dönem boyunca ağırlığını hiç yitirmeksizin sürdürmesinde de göstermektedir. Derneklerin kitleselleşmesi ve işlevselleşmesi amacı bugünkü öğrenci hareketini hem dar bir alana sıkıştırmakta, hem de bu dar alana sıkışmışlığın da bir sonucu olarak geniş öğrenci kitlesinin sorunlarından bir uzaklaşmayı ve grupçu bir kördöğüşü gündeme getirmektedir.

Sonuç olarak derneklerin merkezileşmesi tartışmaları bir yandan kitleselleşme ve işlevselleşme amacına ulaşmak için bir çare olarak sürekli gündemde kalırken, daha da önemlisi, bu tartışmaların öğrenci hareketini geliştirmek amacından koparılıyor ve grupların inisiyatif sağ-lama araçlarına dönüştürülüyor olmasıdır.

Kuşkusuz, derneklerin merkezileşmesi kendi başına bir olumluluktur, fakat bu yolla kitle hare-

ketinin geliştirileceğini sanmak bir yanılgı olacaktır. Öğrenci hareketinin belirli bir gelişmişlik düzeyinin üzerine, taban hareketliliğine dayanmayan merkezileştirme çabaları, kitleselleşmeyi sağlamak bir yana bu yapıları kitleden kopuk, grupların rekabet alanları olan ve bürokratik mekanizmalar haline dönüştürecektir.

Sorunun daha önemli olan yanı ise, bütün bu tartışmaların devrimci öğrenci hareketinin dar bir "dernekçilik" sınırları içerisinde sıkışmış olduğunu göstermesidir. Akademik mücadele mi, yoksa siyasi mücadele mi tartışmaları dahi dernekler çerçevesinin içinde yürütülmektedir. Bu durum geçmiş öğrenci hareketine göre belirgin bir gerilemeyi göstermektedir.

Yapılması gereken öğrenci hareketinin politikleştirilmesidir. Öğrenci hareketinin politikleştirilmesi, devrimci öğrencilerin sürekli bir politik eylemlilik içinde olmalarıyla kuşkusuz aynı anlama gelmemektedir. Aksine bu tip birçaba devrimci öğrenci hareketini kendi içinde kapalı devre bir militanlığa sürüklemekte, bu ise gelişmeyi sağlamamakta, aksine öğrenci hareketinde bir kan kaybına neden olmaktadır. Sorun geniş öğrenci kitlesindeki ideolojik karmaşaya uygun araçlarla müdahale edebilmek ve kitlenin toplumsal sorunlara duyarlığını arttıracak ortak tartışma ve eylem platformları yaratabilmektir. Öğrenci hareketi bu anlamda geçmişin FKF, DEV-GENÇ vb. deneyimlerine eleştirel ve ders çıkarıcı bir gözle bakabilmelidir.

Tüm bunlara karşın öğrenci hareketini sarsacak ve kitlesel bir eylemlilik sürecine sokacak temel unsur, her şeyden önce gelişen toplumsal mücadelenin kendisi olacaktır.

İşçi sınıfının ve Kürt halkının mücadelesinin alacağı daha radikal biçimlerin öğrenci hareketini etkilememesini ve harekete geçirmemesini düşünmek, işin doğasına aykırıdır. Görünen o ki, geçmiş dönemlerde mücadeleciliği ve aktivitesiyle toplumun emekçi kesimlerini sarsabilen öğrenci hareketinin, bugün dışardan, yani emekçi kesimlerin mücadelesi ve aktivitesi tarafından sarsılmaya ihtiyacı vardır.

Nitekim gelişen Kürt ulusal hareketinin özellikle Kürt kökenli öğrenciler üzerinde benzer bir etkiyi daha şimdiden yarattığı söylenebilir. Kürt kökenli öğrencilerin Newroz vb. dışında öğrenci hareketine aktif destek vermemek gibi olumsuz özellikleri aşılabildiği ölçüde, öğrenci hareketinin belirli bir canlılık kazanması muhtemeldir. Komünist öğrenci hareketi, bu olumsuz özelliğin aşılabilmesinin her şeyden önce Kürt halkının mücadelesini desteklemekten, ayrılma hakkını tutarlı bir biçimde savunmaktan geçtiğinin bilinciyle hareket eder.

Komünist öğrenci hareketi özerk-demokratik üniversite talebi baştaolmak üzere, gençliğin akademik-demokratik taleplerine sahip çıkabilmeli, bu talepleri öğrenci hareketinin politikleşmesi ve proletaryanın sınıf savaşımının yedek gücü haline getirebilmesi amacı doğrultusunda kanalize edebilmelidir. Özerk-demokratik üniversite istemini program haline dönüştürmekle, bu talebe sahip çıkmak birbirlerinden farklı iki tutumdur.

Üniversitelerdeki öğrenci hareketi açısından '80 sonrası ortaya çıkan bir değişiklik de, liselerdeki mücadelenin gerilemesinin bir sonucu olarak üniversitelere politikleşmiş bir kitlesel akışın artık sözkonusu olmamasıydı. Son dönemlerde bu durumun nispeten değiştiği ve liselerde belirli bir politik canlanmanın başladığı görülmektedir. Anadolu liseleri, kolejler vb. dışta bırakılacak olursa, diğer liselerde alt sınıflara mensup öğrencilerin eğitim görüyor olması bu politikleşmenin süreç içinde artarak devam edeceğinin göstergesi sayılabilir. Özellikle meslek lisesi mezunlarının geleceğin işçileri olması bu gelişmeleri daha da önemli kılmaktadır.

B. Kadın hareketi

Ev içi hizmetlerin toplumsal bir iş olmaktan çıkıp, özel bir hizmet haline dönüştüğü tarihsel dönem ataerkil topluma geçişi ve kadının sosyal ezilmişliğinin başlangıcını oluşturur. Erkeğin toplumsal olarak ayrıcalıklı bir statüye kavuşması ve kadınlar için (yalnız kadınlar için) tek eşlilik döneminin başlaması, mirasın erkek üzerinden devrediliyorolması ile doğrudan bağlantılıdır. Bu aynı zamanda mülkiyet ve sınıfların ortaya çıkmasına da denk düşer.

Kadın tarafından yapılan "ev işleri"nin kamusal değil de özel bir karakter arzetmeye başlaması, o tarihsel dönemden bugüne kadını bir "baş hizmetçi" haline dönüştürmüş ve cinsel baskının da nesnel temeli olmuştur.

Kapitalizm, kadını yalnızca bir ev kölesi olmaktan çıkardı ve aynı zamanda onu ücretli köleler ordusuna dahil etti. Böylece, kadının sosyal uyanışının ve toplumsal mücadeleye katılışının da imkanlarını yaratmış oldu. Kapitalizm kadına toplumsal üretime katılma imkanı sağlarken, kadını "özel alanı" olan evden tam anlamıyla

koparmamıştır; kadın, ailenin özel hizmetleriyle ilgili işleri yerine getirdiği ölçüde, toplumsal üretime tam katılamazken, toplumsal üretime tam katıldığı oranda da "özel ev işleri" sahipsiz bir alan olarak kalmaktadır.

Bu demektir ki; kapitalizmin kadını toplumsal üretime dahil etmesi, "özel ev işlerinin" ya da başka bir ifadeyle işgücünün yeniden üretimi işinin toplumsallaştırılmaması nedeniyle kadının cinsel sömürüsünü ortadan kaldırmamakta, yalnızca kadını bir çifte sömürü ile yüzyüze bırakmaktadır.

Kapitalizm tarafından kadının toplumsal üretime dahil edilmesi vasıf gerektirmeyen ve yoğun emek gerektiren işlerde ucuz işgücüne duyduğu ihtiyaç nedeniyledir; aynı zamanda böylece kadın bir ucuz iş gücü olarak erkek işgücünün karşısına çıkarılmış olmaktadır. Kadının ucuz ücrete, kolay işten çıkarılmaya vb. tepki gösterememesi onun aile içindeki sosyal statüsünden bağımsız düşünülemeyeceği gibi, bu aynı zamanda kriz vb. anlarda sermaye sınıfına büyük bir tepkiyle karşılaşmadan ilk başlarda kadın işçileri işten çıkarılabilme imkanı vermektedir.

Kadının sendikal mücadele vb. toplumsal mücadele alanlarındaki genel pasif tutumunun, onun, toplumsal üretim sürecinde yer almasının bir asli iş olarak değil de, aileye bir ek gelir gelmesi olarak değerlendirilmesiyle çok yakından bağlantısı vardır. Burjuva ideolojisi kadının asli işi olarak çocuk bakımı, yemek yapımı, doğurganlık vb. gibi aile içi işlerin propagandasını yapar; üstelik ailenin kutsallığı vb. demogojileri aracılığıyla. Nitekim Türkiye'de de son dönemde kurulan burjuva kadın derneklerinin ve aile araştırma kurumu, kadın statüsü ve sorunları başkanlığı gibi resmi kuruluşların temel hedefi Türk-İslam geleneklerine ve milli görüşe uygun aile kurumunun propagandasını yapmak ve kadınları bu doğrultuda yönlendirmektir. En gelişmiş kapitalist ülkelerde dahi sık sık kadının üretim sürecinden ayrılarak, "eve" dönmesi yoğun propaganda aracılığıyla teşvik edilir ve kuşkusuz kadının evdeki statüsü "kutsanarak" yapılır bu.

Kapitalizm, kadını üretim sürecine çekerken, onu, "asli işi" olan özel ev işlerini yapabilmesine imkan verecek alanlarda istihdam eder. Üretim sürecinin geneli ise erkek işi olarak görülür, üretim makineleri vb. erkek fizyonomisi dikkate alınarak üretilir.

Kadın sorunu yalnızca feodal ilişkilerin ve kültürün tam anlamıyla tasfiye edilmemiş olmasından kaynaklanan bir sorun olarak değerlendirilemez, aksine, burjuva-kapitalist düzen feodal kültürün etkisinden de yararlanarak, kadının ezilen cins konumunu kendi sınıfsal çıkarı doğrultusunda yeniden üretir.

Burjuva ideolojisinin feodal yargıları kendi sınıfsal amaçları doğrultusunda kullanıyor olması, kendi özgün yanlarına karşın, bir demokratik mücadele olarak kadınların tam hak eşitliği mücadelesini, emek sermaye mücadelesinin yedeği haline dönüştürür.

Kadınlar, erkek cinsi ile hukuksal olarak eşitliği sağladıkları ölçüde, kendi ezilmişliklerinin hak yoksunluğundan değil, bizzat kapitalizmin ekonomik karakterinden kaynaklandığını görürler ve doğrudan, açık bir biçimde sermaye düzenine karşı savaşıma yönelmelerinin imkanları genişlemiş olur.

Türkiye'de kadınların, ataerkil, dinsel önyargıların güçlülüğü, aile içi üretimin varlığı vb. nedenlerle "ezilenlerin en ezileni" konumları daha bir berraktır. Önemli hak eksiklikleri bir yana, varolduğu kadarıyla da bu haklarını, geri ideolojik-toplumsal baskı nedeniyle kullanamamaktadırlar. Mevcut hukuk sistemi kadının çalışma, seyehat etme vb. gibi en temel haklarını kocanın iznine tabi kılmaktadır. Kadınlar vasıfsız emek kullanmasını gerektiren tekstil, gıda vb. gibi sektörlerde son derece düşük ücretle ve son derece olumsuz koşullarda çalışmaktadır. Türkiye'de 1 milyonun üzerindeki ücretli kadınların yalnızca 303.919'u SSK'ya kayıtlıdır ve kadınlar içinde sendikalaşma oranı oldukça düşüktür. Türkiye'de kadınların üçte biri okuma yazma dahi bilmemektedir vb..

Bütün bu göstergeler Türkiye'de kadın uyanışının ve hareketliliğinin hem geç ortaya çıkmasının, hem de tabanın dar olmasının nedenlerini de açıklamaktadır.

* * *

Kadınların nihai kurtuluşu proletaryanın mücadelesiyle, sosyalizmle mümkündür. Çünkü ancak sosyalizm kadını tam anlamıyla toplumsal üretim sürecine dahil edebilir, "özel ev işlerini" toplumsallaştırabilir, kadına kendi geleceği ve bedeni hakkında karar vermesinin koşullarını sağlayabilir ve her alanda eşitliği gözetebilir.

Kuşkusuz kadınların nihai kurtuluşunun sosyalizmle mümkün olması daha bugünden yürütülen kadınların tam hak eşitliği mücadelesine kayıtsız kalmak anlamına gelmediği gibi, aksine kadınların tam hak eşitliği talebini savunmak, kadınların,

kurtuluşlarının sınıfsal mücadeleye bağlı olduğu fikrine ulaşmalarını da kolaylaştıracaktır.

Bu perspektif doğrultusunda komünistler;

1) Geniş emekçi kadın yığınlarını sosyalizm bilinciyle donatmayı ve bu amaç için kadınların özgül konumunu gözeten propaganda, ajitasyon yöntemleri geliştirmeyi savunurlar; kadınların yoğun olarak çalıştığı fabrikalardaki faaliyette bu durumu özellikle gözetirler;

2) Ataerkil geleneğin, dinsel önyargıların ve burjuva ideolojisinin ve alışkanlıklarının kadın üzerinde baskı doğuran yanlarına karşı mücadeleyi özel bir görev sayarlar;

3) Burjuvazinin yarattığı erkek işi, kadın işi ayrımına ve kadının toplumsal üretime tam anlamıyla katılmasının önündeki engellere karşı mücadele ederler.

4) Kadınların toplumsal üretime katılmasının önemli bir engeli olan çocuk bakımı vb. işi için her işyerinde kreş ve yuva açılması talebini gündeme getirir ve savunurlar;

5) Komünistler kapitalizmin kadının cinselliğini reklam, pornografi vb. aracılığıyla metalaştıran karakterine ve kadına "gelir" elde etme amacı için emeğini kullanmasını değil, fakat evliliği, fuhuşu vb. telkin eden erkek-egemen ideolojisine karşı mücadele ederler;

6) Kadınların geri toplumsal konumlarının bilincine vardıkları ve mücadeleye aktif olarak katıldıkları zaman mücadelenin zaferinin yakınlaştığının, ama kadınların kendi konumlarının bilincine varmadıkları dönemde ise aksine toplumsal mücadeleyi geriye çeken bir tavır sergileyebildiklerinin bilinciyle, sınıf mücadelesini ilerletmek ve kararlı hale getirmek için de kadınları mücadeleye kazanmanın özel bir önemi olduğunu düşünürler ve bu yönde faaliyet yürütürler;

7) Kapitalizmin kadınları düşük ücretle ve kötü koşullarda çalıştırmasına karşı "eşit işe eşit ücret" talebini savunurlar ve bu talebin proletarya arasında yaygınlaşmasına yönelik propaganda ve ajitasyon faaliyeti yürütürler. Komünistler kadınlar açısından mevcut yasalarda yer alan her türlü ayrımcı uygulamaya karşı çıkarlar.

8) Kadın emekçilerin, kadınların kurtuluşunun "özel ev işlerinin" toplumsal bir iş haline dönüştürülmesiyle mümkün olduğunu ve bu uğurda mücadele edilmesi gerektiğini bilince çıkarması için çalışırlar;

9) Kadının ezilmişliği günümüzde burjuva-kapitalist ilişkilerden kaynaklanmakta ve burjuva ideolojisi tarafından yeniden üretilmektedir. Bu yüzden kadınların tam hak eşitliği mücadelesi burjuva egemenlik ilişkilerini ve ideolojisini hedeflemek zorundadır. Bu durum emekçi kadınların ve emekçi erkeklerin ortak sınıfsal mücadelesini temel eksen almayı zorunlu kılarken, burjuva kadın hareketi ile emekçi kadınların mücadelesini birbirinden uzaklaştırır. Komünistler bu nedenle feministlerin, sosyalist-feministlerin vb. kadın ve erkek proleterin sınıf mücadelesinden bağımsız bir "kadın kurtuluş hareketi" projesi ile aralarına sınır koyarlar ve feministlerin sınıflı bir toplumda sınıflarüstü bir kadın hareketi savunmak suretiyle kadın emekçileri burjuva sınırlar içerisine hapsetme girişimlerine karşı mücadele ederler. Komünistler, feministlerin kadın mücadelesini toplumsal mücadeleden yalıtmalarının kadınların özgürleşme mücadelesini ilerletmeyeceğini düşünürler ve aksine, kadın emekçilerin ne denli erkek emekçilerle beraber ve aktif biçimde toplumsal mücadeleye katılırlarsa, emekçi ailenin içindeki burjuva ideolojisinin bir yansıması olan erkek egemenliğine dayanan ilişkileri de o denli geriletmiş olacaklarını savunurlar.

Öte yandan komünistler, kadınların hak eşitliği mücadelesinin demokratik bir karakter taşıdığını düşünürler ve sermaye düzeniyle mücadele hedefinden yalıtılmış bir anti-feminizm anlayışı ile arasına sınır çizerler.

10) Komünistler, aynı zamanda proletarya ve devrimci hareket içinde kadın sorununu küçümsemek biçimindeki sekter ve erkek şovenisti anlayışlara karşı da mücadele eder ve burjuva ideolojisinin ve feodal yargıların sınıf ve devrimci hareket içerisindeki bu etkilerine karşı tüm emekçilere, kadın cinsi özgürleşmeden insanlığın özgürleşemeyeceği gerçeğini kavratmaya çalışırlar. Feminizm, kadınları erkek cinsine karşı savaşıma çağırarak kadın ve erkek emekçilerin ortak mücadelesini engellerlerken, bu sekter anlayışlar da kadın sorununu (ve dolayısıyla cinsini) küçümseyerek kadın ve erkek emekçilerin ortak mücadelesinin önüne engel olarak çıkarlar. Bu iki eğilim burjuva ideolojisinin farklı yönlerini yansıtırlar, çünkü, kadın sınıf mücadelesiyle birleşmediği oranda mevcut sistemi tehdit edemez, erkek proleter ise sözde üstünlüğünü koruma adına kadın sorununu küçümserken gerçekte kapitalist ilişkilerin ve burjuva egemenliğin bir ifadesi olan ataerkil yapıyı savunur. Oysa, bizzat bu "erkek üstünlüğü" anlayışının kendisidir ki, kadını düşük ücretli rakip olarak erkek işçinin karşısına çıkarır, düşük ücretli kadın emeğinin üretim sürecine

girmesi genel olarak emek gücünün fiyatını düşürür vb.

C. Memur hareketi

İçinden geçtiğimiz dönem, aynı zamanda yoğun bir memur eylemliliğine tanık olmaktadır. Yıllarca örgütsüz ve devletin saptadığı ücretlerle yetinmek durumunda olan memurlar, nihayet 1989 Temmuzunda açıklanan %25 maaş zammına tepkilerini sokaklara dökülerek ifade etmişler ve daha eylemin ilk anında sendikalaşma talebi memur hareketini karakterize eden temel slogan olarak ortaya çıkmıştır.

Kuşkusuz bu tepki bir birikimin ürünüydü ve daha ilk adımda sendikalaşma talebinin ortaya çıkması da rastlantı değildi.

Memur statüsünde çalışan emekçi ve işçilerin iktisadi ve sosyal durumlarında da, son on yıldır ciddi kötüleşmeler sözkonusu oldu, ama, son memur eylemleri yalnız başına bu kötüleşmenin bir sonucu olarak değerlendirilemez.

Türkiye'de 1960'lı yılların ortalarından 1980'lere uzanan tarihsel aralıkta, çeşitli memur örgütlenmeleri deneyimi yaşanmıştı. Bu örgütlenmeler 1965-1970 yılları arasında toplu sözleşme ve grev hakkı bulunmayan sendikal yapılardı. Bu dönemin en kitlesel memur sendikası olarak TÖS'den sözedilebilir. 1971 faşist diktatörlüğünün anayasada yaptığı değişiklik sonucu memur sendikaları yasaklandı. Bu nedenle 1971-80 arası dönemde memurların dernekleşme faaliyetlerine rastlanmaktadır. Bu derneklerin memur hareketinin hem kitlesellik, hem de politize olma çabası açısından, geçmiş memur sendikalarından daha etkili oldukları söylenebilir. TÖB-DER, TÜS-DER, POL-DER vb. bu dönemin kitlesel ve etkin memur örgütleriydi.

Çeşitli grupların rekabetçi yaklaşımlarının yarattığı olumsuzluklar bir yana bırakılırsa bu derneklerin memur hareketinde bir örgütlenme geleneği yaratılması açısından olumlu işlevler gördüğü açıktır. Nitekim 1980 sonrası ilk sendikalaşma faaliyetin öğretmenler, sağlıkçılar vb. gibi nispeten geçmişte daha etkin örgütlenmelere sahip memur kesimlerde ortaya çıkması da bu gerçeğin bir göstergesi sayılabilir.

Ayrıca memurlar 1960'lı yıllardan bu yana, daha önceki dönemlerde nispeten sahip oldukları ayrıcalıklarını yitirmeye başlamış, bu anlamda işçi sınıfına yaklaşmışlar ve zaman zaman sendikal örgütlenmeye sahip işçilerin yaşam düzeyi memurlara nazaran iyileşebilmiştir. Memurların büyük çoğunluğu, artık, kendilerini işçi sınıfından üstün görmedikleri gibi, kaderlerinin işçi sınıfıyla ortak olduğu fikri gittikçe memur kitlesine hakim olmaktadır. İlk kez memur eylemlerinde kullanılan "işçi-memur elele genel greve" sloganı bu değişimin bir ifadesidir. Memurlarda görülen işçi eylemlerine yakınlık duyma ve beraber hareket etme isteği, nispeten yakın dönemde ortaya çıkan önemli bir değişimdir. Bu durum, geçmiş dönemlerde yaşanandan farklı olarak burjuvazinin, işçi ve memurları birbirlerinden yalıtma çabasının işlevsiz kalması demektir aynı zamanda.

Öte yandan memur hareketi, işçi hareketinin ulaştığı düzeyin olumlu etkisi üzerine yükselmekte, işçi sınıfı eylemleriyle memurların geniş kesimini sarsmakta ve mücadeleye kanalize etmektedir. Eylem zamanların denk düşmesi ve eylem biçimlerindeki benzerlik ise bu etkilenmenin somut görüntüleri olmaktadır.

Komünistler açısından memur hareketi taşıdığı demokratik karakter ve politize olma potansiyeli açısından önem taşımaktadır.

Bu açıdan memurlar içindeki komünist hareketin taraftarları, temel örgütlenme perspektifini yitirmeden ve bu perspektifle bağlantılı bir biçimde memurların sendikalaşma mücadelesine etkin olarak katılmalıdırlar. Devletten bağımsız, grev ve toplu sözleşme hakkı olan bir sendikal örgütlülüğün sağlanması uğruna kitlesel memur eylemlilikleri yükseltmek güncel bir görev olmaktadır. Bu alanda reformistlerin devletle yaptığı işbirliği teşhir edilebilmeli, devletin yukardan dayatabileceği kendi vesayetinde grevsiz, toplusözleşmesiz bir memur sendikacılığı alternatifine memur kitlesinin duyarlılığı arttırılmaya çalışılmalıdır.

Memur kitlesinin eylem deneyimi fazla değildir ve geçmişten bu yana memur hareketi reformist akımların etkinliğine açıktır. Bu gerçeklik reformizme karşı mücadeleye özel bir önem kazandırmaktadır. Reformist etkinin kırılabilmesi sekter eğilimlere düşmeden memur kitlesinin eylemliliğinin ve politizasyonunun yükseltilebilmesine bağlıdır.

Yıllarca "devletin kapıkulu" muamelesi gören memur kitlesi, eylemliliklerinde "kapıkulu olmaya hayır" demektedir. Memurların kendi yazgısı üzerinde daha çok söz hakkı istemesi ve taleplerinin doğrudan devlete yöneliyor olması, hareketin politizasyonunu arttırmak açısından elverişli bir imkan anlamına da gelmektedir.

Komünistler memur hareketinde mevcut olan işçi sınıfı ile dayanışma eğilimini pratik bir durum haline getirmeye çalışırlar, hareketin kendi içine kapanma eğilimlerine karşı durarak, diğer toplumsal kesimlerin hareketliliğine olan duyarlılığı sürekli arttırmaya özen gösterirler.

Bu alanda ortaya çıkan rekabetçi-grupçu eğilimler karşısında ise komünistler insiyatif sahibi bir birleştirici politika izlerler.

D. Dinsel hareketler

Türkiye ve diğer islam ülkelerinde, son yirmi yıllık dönemde islamcı akımların güç kazanmaya ve buna paralel olarak siyasal etkinliklerini arttırmaya başladıkları görülmektedir.

İslamcı akımların özellikle Ortadoğu'da artan etkinliklerinin ABD emperyalizminin bölgedeki hegemonya savaşı ile doğrudan ilgisi olduğu bilinmektedir. Emperyalizmin ünlü stratejistlerinden Brezezinski'nin "yeşil kuşak" olarak isimlendirilen ve komünizme karşı islamik bir set çekme amacını ifade eden bu yaklaşım, bölgede özellikle Suudi Arabistan aracılığıyla islamcı akımların komünist hareketlere karşı güçlendirilmesi ve SSCB içindeki bazı cumhuriyetlerde halkın hoşnutsuzluğunu bu temelde örgütleyerek varolan tepkilerin bir iç savaşa dönüştürülmesi amacını taşıyordu.

Türkiye'de İslamın burjuvazi tarafından toplumun "birleştirici hamuru" olarak kullanılmaya çalışılması bu strateji ile doğrudan bağlantılıdır. Özellikle 12 Eylül sonrası dönemde bu eğilimin daha da belirginlik kazandığı söylenebilir. Bu dönemde ideoloji üretim merkezi haline gelen Aydınlar Ocağı ve Türk Tarih Kurumu vb. aracılığıyla ortaya atılan Türk- İslam sentezi doğrultusunda, devlet, toplumsal muhalefet karşısında kemalist ideoloji yerine dinsel motiflere dayanan bir karşı-propagandaya daha fazla ağırlık vermeye başlamıştır.

Türkiye'de dinsel akımların temel örgütlenme biçimi olan tarikatların hemen tümü kemalist devrimi izleyen yıllarda ortaya çıkmıştır. Kemalist burjuvazi dine karşı ideolojik bir savaş yürütmekle beraber, bu mücadele dinsel gericiliğin toplumsal tabanı olan feodal öğelere ve ilişkilere yönelemedi; dahası bu öğelerle ittifak içine girdi.

Böylece özellikle Anadolu ve Kürdistan başta olmak üzere, bu ilişkiler eski etkinliklerini kaybetseler de varlıklarını korudular ve dinsel tarikatlar özellikle bu ilişkilerin örgütsel görünümlerinden biri olarak yaşamaya devam etti.

Bugün dinsel gericiliğin toplumsal tabanı, sıkışıp kalmış ve iyice güçsüzleşmiş yarı-feodal öğe ve ilişkilerle birlikte, tekelci burjuvazi ile tam bir entegrasyona giremeyen taşra burjuvazisinin belirli kesimleridir.

Kemalist burjuva devriminin ardılları, özellikle DP döneminden sonra tarikatlarla daha sıkı bir ilişkinin içerisine girmişlerdir. Soğuk savaşın en yoğun biçimde sürdüğü bu tarihsel kesitte, burjuva iktidarın dinsel gericiliğe destek vermesi, bugün olduğu gibi o gün de azgınlaşan anti-komünizm kampanyaları ve yürütülen emperyalizme entegrasyon çabaları ile doğrudan bağlantılıydı.

Burjuvazinin, dinsel akımları "komünist tehlike" karşısında bir "karakuşak" olarak devreye sokabilmesini kolaylaştıran en önemli unsur, bu akımların hemen tümünün azgın bir anti-komünist karakter taşımasıdır. Nakşibendi, Süleymancılar, Nurcular vb. tarikatlar burjuva düzene ve devlete son derece sadıktırlar; devlete yönelik mücadeleyi "fitne" saymakta ve reddetmektedirler. Sözkonusu akımlar, yine sosyalizm karşısında kapitalizmin yeğlenmesi konusunda tam bir fikir birliği göstermektedirler. Temel amaçları şeriat devleti olmakla birlikte, bu amacı mücadele yolu ile ve toplumsal düzeni değiştirerek değil, mevcut toplumsal-sınıfsal ilişkilere dokunmadan, bürokrasiyi vb. denetim altına alarak gerçekleştirmek istemektedirler. Devlet ile dinsel akımlar arasında zaman zaman su yüzüne çıkan çatışma ise yalnızca bu gerçek ile, yani dinsel akımların bürokrasi içinde mevcut düzenin bekası açısından tehlikeli bir etkinlik kazanmalarıyla ilgilidir. Bu nedenle devletin pek çok kurumunu islamcı eğilime sahip kadrolarla dolduran burjuvazi, zaman zaman bu kadroların bir bölümünü de tasfiye etmek zorunda kalmaktadır.

12 Eylül rejimini dinsel gericiliği güçlendirmeye yönelten bir diğer önemli faktör, Kürt halkının ulusal uyanışını engelleyebilmekti. Kemalizm ve Türk milliyetçiliği aracılığıyla üzerinde hegemonya kurulamayan Kürt halkı, bölgede etkili olan Nurculuk tarikatı teşvik edilerek, dinsel duygular aracılığıyla düzene bağlanmaya çalışıldı. Devlet PKK'ya karşı savaşımında Kürtler üzerinde dinsel motiflerle etki kurmaya çalıştı vb.

Türk burjuvazisinin emperyalizmin de teşvik etmesi ile Ortadoğu'da siyasi ve iktisadi inisiyatif kurma amacı, dinsel gericiliği güçlendirmeyi

zorunlu kılan önemli bir nedendi. Ayrıca İslam dininin, devletin uyguladığı terörü meşru gören ve insanlara mevcut baskılar karşısında boyun eğmeyi telkin eden totaliter karakteri, toplum üzerinde etkili bir güç olan dinsel önyargıları istismar etmeyi burjuvazi açısından özellikle tercih edilir kılmaktadır.

Sonuç olarak dinsel akımlar, zorunlu din dersleri, hızla çoğalan kuran kursları, vakıflar, yurtlar vb. aracılığıyla burjuvazi tarafından toplumsal muhalefeti dizginlemek amacıyla teşvik edilmiş, bağnaz, çağdışı bir dünya görüşünün temsilcileridir.

Dinsel akımların hemen tümü burjuva devlet düzenine sadık, anti-emperyalist, anti-kapitalist mücadeleye açıkça düşmanlık besleyen yapılardır. Özellikle kırsal alanda ve gençlik içinde etkin olan bu gruplar, şimdilik hareketini bölmekten uzak olmakla birlikte sınıf içinde de belirli bir güce sahiptirler.

Henüz güçleri son derece sınırlı olmakla birlikte, İran devriminden etkilenen ve anti-emperyalist, anti-kapitalist şiarlar kullanan tarikatlar dışı dinsel akımlar da vardır. Özellikle üniversite gençliği içerisinde faaliyet gösteren ve toplumun alt sınıflarının emperyalizme ve kapitalizme duyduğu tepkiyi geriye yönelik amaçlar doğrultusunda ifade eden bu akımlar, kullandıkları terminoloji ile düzene muhalif potansiyeli çeperinde toplama uğraşındadır.

Komünistler açısından dinsel akımların hiçbiri, bir ittifak unsuru olamaz. Bu akımlarla komünist hareket arasında sınıfsal farklılığın yanısıra çağ farkı da vardır. Kapitalizm karşısında ortaçağ zihniyetinin savunucusu bu akımlar tarihsel ve siyasal anlamda gericidirler.

Komünistler dinsel gericiliğe karşı etkin bir ideolojik mücadele yürütürler, fakat bu mücadeleyi ilkel bir din karşıtı propaganda olarak algılamazlar. Dinsel gericiliğin sınıfsal ve siyasal anlamını işçi sınıfı ve emekçi kitlelerde bilince çıkarmaya çalışırlar.

* * *

Laiklik, toplumun demokratik bir talebidir. İlerici aydınlar arasında ve küçük-burjuva katmanlar arasında ortaya çıkan ve dinsel gericiliğe karşı belirli bir demokratik tepkiyi ifade eden hareketlere karşı komünistlerin kayıtsız kalması düşünülemez.

Öte yandan laiklik burjuva devlet tarafından gelişmesi teşvik edilen dinsel gericiliğin istenenden daha öte, yani burjuva devlet mekanizmasında etkinlik sağlayacak ölçüde büyümesi karşısında, yine burjuva çevrelerin sarıldığı bir şiar olmaktadır.

Bu durum komünistlere, bir yandan laiklik konusundaki demokratik taleplere sahip çıkarken, aynı zamanda da burjuva devletin bu konudaki ikiyüzlü, demagojik tavırlarını teşhir etme görevi yükler.

E. Çevre hareketi

Kapitalizm, anarşik yapısı, insan ihtiyaçlarını değil, karı temel amaç haline getirmesi, aşırı tüketimi tazyik etmesi vb. nedenlerle doğal çevreyi de tahrip etmekte ve dünya üzerindeki yaşamı her geçen gün daha fazla tehdit etmektedir.

Kapitalizmin önemli boyutlara ulaştırdığı çevre sorunu, özellikle gelişmiş kapitalist ülkelerde muhalefet hareketlerine konu olmuş ve bu ülkeler halklarının sorun karşısındaki duyarlılığı artmıştır.

Az gelişmiş kapitalist ülkelerde de, uluslararası kapitalist iş bölümü çerçevesinde "kirli sanayilerin" gelişmiş kapitalist ülkelerden bu ülkelere kaydırılıyor olması nedeniyle, çevre sorununun önemi gittikçe daha da artmaktadır.

Buna karşın henüz Türkiye'de gelişkin ve militan bir çevreci muhalefetin varlığından sözetmek mümkün değildir. Marjinal aydın çevrelerinin kurduğu Yeşiller partisinin, Avrupa'daki yeşil hareketlere göre etkinliği daha dar, faaliyetleri ise militan olmaktan oldukça uzaktır.

Çevre sorununun gittikçe önem kazanması, fakat gelişen ve radikal bir çevre hareketinin olmaması, komünistler açısından bu sorunlar etrafında gelişecek muhalefeti anti-kapitalist mücadeleye bağlı kılmanın olanaklarını da arttırmaktadır. Komünistler, çevre sorununun kapitalizmin plansız-anarşik ekonomik yapısından kaynaklandığını ve bu sorunun ancak kapitalizmin yenilgiye uğratılması ile ortadan kalkabileceğini savunur ve bu bilinçle çevre sorununa bu temel perspektifleri doğrultusunda duyarlılık gösterirler.

Komünist hareket, çevre sorununda vb. ortaya çıkan bağımsız demokratik hareketleri, sorunun özüne yani kapitalizme yönelmekten uzak görür ve bu hareketlerin yetersizliğini, temel perspektiflerindeki hatayı eleştirir; fakat, bu hareketlerin taşıdığı demokratik ve ilerici karakterin bilinciyle söz konusu hareketlere karşı sekter yaklaşımları da benimsemez.

S. Metin yoldaşın Kürt sorununa ilişkin olarak "sesli düşünceler" biçiminde kaleme aldığı Nisan 1991 tarihli yazısını, sorunun siyasal yönlerini ele alan son bir yazısı ile birleştirerek ortak başlıkla yayınlıyoruz.

Kürt sorunu üzerine sesli düşünceler

S. Metin

Kürtler büyük çoğunluğu Türkiye Kürdistanı'nda olmak üzere yaklaşık 30 milyon nüfuslu bir ulustur. Yaşadıkları toprakların adı Kürdistan olup, Kürdistan 4 ayrı devlet arasında (Türkiye, Irak, İran ve Suriye) bölüştürülmüştür.

30 milyonu bulan nüfusuyla Kürtler sözkonusu bu devletlerin sınırları içinde zora dayanılarak tutulmakta, başta ulusal kendi kaderini tayin hakları olmak üzere, çoğu kez varlıkları dahi kabul edilmeyen, her türlü haklarından yoksun sömürge, hatta Beşikçi'nin deyimiyle sömürge statüsünün de altında bir ulustur.

Her parçasının bir devlet tarafından zora dayanılarak ilhak edilmesi anlamına gelmek üzere, Kürdistan "devletlerarası bir sömürge"dir.

Tam da bu nedenle "Kürt sorunu" tek tek bu devletlerin "iç sorunu" olmakla birlikte, bölgesel bir sorundur da.

Bu soruna, bölüşülmüş Kürdistan'ın dört devlet tarafından sömürge statüsünde tutulmasını ifade eden statükoda köklü bir değişiklik yapılmaksızın, hiç değilse bu devletlerden birinin enternasyonalist bir devrimle yıkılınası gerçekleşmeksizin kalıcı ve az çok doyurucu bir çözüm getirilemez.

Açıktır ki, sorunun çözümü misak-i milli sınırlarını aşmakta, bölgesel bir boyut da taşımaktadır. Tarihsel tecrübe ve realite mutlaka bu durumun gözetilmesini ve devrimimizin daha büyük bir coğrafyada düşünülmesini öngörmektedir.

Bu bakış açısı aynı şekilde Kürtlerin ulusal hareketi için de geçerli ve mutlak sahip olunması gereken bir bakış açısıdır.

*

İsmail Beşikçi'nin verili realiteden hareketle ileri sürdüğü üzere, Kürdistan dört sömürgeci bölge devleti arasında paylaşılmış durumda değil de, tek bir devletin sömürgesi durumunda olmuş olsaydı Kürt sorunu çoktan çözülmüş ya da en azından çözümü daha kolay olurdu.

Nedir ki, Kürdistan tek bir devletin değil, 4 ayrı devlet arasında paylaşılmış "uluslararası bir sömürge"dir. İşte bu durum çözümü güçleştiren bir faktördür. Mutlaka bilinmesi, anlaşılması ve fakat aşılması gereken bir büyük açmazdır.

Bu dört devletin sömürgeciliğini ifade etmek üzere bölgede oluşan "uluslararası sömürgecilik"in yaşaması, diğer şeylerin yanısıra çok büyük ölçüde Kürtlerin "uluslararası bir sömürge" statüsünde tutulup özgürlükten yoksun koşullarda tutulması sayesinde mümkün olmaktadır. Bu statükonun parçalanması, köklü bir değişikliğe uğratılması halinde sözkonusu bu "uluslararası sömürgecilik"in varlık nedenini yitirecektir.

Kilit sorun hem tek tek her devlet ve hem de toplam olarak bölge çapında Kürt sorunudur, Kürtlerin özgürlüğünü ifade edecek olan "devletlerarası sömürge" statüsüne son verme sorunudur.

Sözünü ettiğimiz "devletlerarası sömürgecilik"in bileşenlerini oluşturan Türk, Arap ve Pers sömürgeciliği Kürtlerin " devletlerarası sömürge" statüsüne son verilip Kürt sorununun çözülmesinin önündeki pratik-fiili ilk engeldir.

Bu devletler zaman zaman aralarında başgösteren çelişki ve çatışmalara rağmen, Kürtlere karşı hep dayanışma içindedirler. Ya tek başına ya da birleşerek Kürt ulusal hareketlerini (ya da ayaklanmalarını) ezmektedirler.

Bu konuda Kürt hareketinin zaaflarından da yararlanmaktadırlar. Şöyle ki;

- Bu ülkeler iktisadi ve toplumsal gelişmişlik düzeyi bakımından Türkiye'den geri ülkelerdir.
- Türkiye gibi gelişkin bir proletaryaları, kendisini az-çok hissetiren demokratik ve sosyalist hareketi yoktur. Olabildiği kadarıyla da Kürt hareketinden çok yalıtıktır.
- Üstelik Türkiye'den farklı olarak, Kürtlerle Arap ve Kürtlerle Pers halkı içiçe olmaktan uzak adeta birbirinden yalıtılmış, izole durumdadırlar.
- Tarihsel kökleri olmakla birlikte, geri iktisadi ve toplumsal koşulların bir sonucu olarak da bu ülkelerde (bu ülke Kürdistan'larında) ancak Barzani ve Talabani hareketi gibi önderlikler elde edilmektedir.

Nesnel koşulların elverişsizliğinin yanısıra, bu tür önderliklerin istikrarsız yapısı ve ciddi kusurları da ulusal hareketin başarısızlığında rol oynamaktadır.

Parçalanmışlık ve kuşatılmışlık, bulundukları ülkelerde onları etkileyip kendisine çekecek denli kendisini hissetiren bir demokratik-sosyalist hareketten yoksunluk, her şey bir yana, diğer ülkelerdeki kardeş ulusal hareketlerden dahi yalıtıklık, hatta zaman zaman öne çıkıp belirginleşen çatışmalar, tümü birden bu önderliklerin (Irak ve İran'daki Kürt önderliği) en büyük açmazıdır ve bilinen kusurlarını derinleştirici bir rol oynamaktadır.

Sözkonusu önderlikler bugüne dek kusurlarını derinleştirici rol oynayan bu büyük açmazı anlama ve aşma konusunda yeteneksiz davranmış, ısrarla çelişkilerden yararlanmak adına;

- Komşu ya da emperyalist (başta ABD olmak üzere) büyük devletlerden birinin desteğini alarak kurtuluşu hedeflemiştir.

- Bu sağlıksız ilişkiler ve destek arayışları son ayaklanma örneğinde olduğu gibi hep yanıtsız kalmıştır. Sonuç ise yine de Kürt halkı için hep acı ve yıkım olmuştur.

Hem Irak ve hem de İran'daki Kürt önderliğinin, her ulusal burjuva hareketin izleyebileceği ve izlediği büyük devletlerden politik destek arama, bunun bir sonucu sağlıksız kimi ilişkilere girme faaliyetini kabaca bir "ajan" ve "işbirlikçi" faaliyeti olarak nitelemek, bu örgütleri de "ajan ve işbirlikçi örgütler" olarak adlandırmakda keyfi ve ağır bir nitelemedir. Bundan kaçınılmalıdır.

Şu nedenle; En yakın tarihten başlanırsa; Molla Mustafa Barzani ve ailesi, bütün aşireti ile 45 yıldır elde silah Arap ve Pers sömürgeciliğine karşı bir çok kez acılara ve trajik sonuçlara yol açan bir mücadelenin içindedirler. Mustafa Barzani 1946'da Kadı Muhamed'in başkanlığında kurulmuş olan Mahabbat Kürt Cumhuriyeti'nin kuruluşu için büyük emeği geçmiş saygın bir komutandır. Mahabbat'm yıkılmasından sonra peşmergelerle birlikte Sovyetlere sığınmış, Kızılordu'da eğitim görüp, '60'larda ulusal bir kahraman olarak Irak Kürdistanı'na dönmüştür. Çok kısa süre sonra peşmergeleriyle birlikte yine Irak sömürgecileriyle çatışma içindedir. Belirli imtiyazlar karşılığında Bağdat hükümetiyle işbirliği yapıp Çahş'lığı (hainliği) tercih eden diğer Kürt mollaları ve feodalleri örneğini izlememiştir. Bu yönde her teklifi geri çevirmiş, savaşmayı yeğlemiştir. Kısacası Barzani bir "özgürlük ve adalet arayışçısı"dır ve bu olmak istemiştir. Barzani'nin trajedisi, esasen, kendi deyimiyle, bencil ulusların "bin ton petrolü bir ton adalete tercih" etmeleriydi. Aynı şey sonraki Irak ve İran Kürt önderliği için-de geçerlidir. 1975'deki bir yerde kaçınılmaz sonunu ise bir trajedi olarak görüp, anlamak gerekiyor.

Hiç kuşkusuz bu, Barzani türü önderliklerin bilinen kusurlarını ve trajik sonlarını görmemezlikten gelmeyi ve sahip oldukları kusurları mazur görüp, erdem olarak sunmayı da gerektirmiyor. Nihayetinde tuttuğu yol ve politik yönelimi "özgürlük ve adalet" getirici olmamıştır. Kurtuluşu güçleştirici, hatta olanaksız kılan bir yoldur. Keza sömürgeci bölge devletleri ve emperyalistler "Bir ton petrolü bir ton adalete" tercih etmişlerdir.

Kürt halkının ve Kürt devrimci hareketinin tekrar tekrar yaşanan tecrübelerden gerekli dersleri çıkarmaya, bölgedeki ve dünyadaki bencil kapitalist ya da sözde "sosyalist" devletlere şiddetli bir güvensizlik beslemeye ihtiyacı vardır.

*

Kürdistan'ın Türk, Arap ve Fars sömürgecileri tarafından dört parçaya bölünmesi ve Kürtlerin her türlü haktan yoksun sömürge bir ulus konumunda tutulması, şimdilik ABD ve diğer emperyalist büyük devletlerin de onayladığı bir durumdur.

Bölgede bu tür bir statükonun oluşmasında ve korunmasında payı büyüktür ve halihazırda statükoda köklü bir değişikliğin yapılmasından da yana değildirler. Bu dört sömürgeci devletle çatışmayı gerektirir ki, bu en azından şimdilik çıkarlarına uygun değildir. Kürtlerin son ayaklanmasında aldıkları tutum bu durumun en yeni örneğidir.

ABD'nin Kürt ulusal hareketine yaklaşımına tamamen emperyalist çıkarları yön vermektedir. Kürt hareketini bölgedeki sömürgeci devletlere karşı bir baskı aracı olarak kullanmak istemenin yanısıra, devrimci anti-emperyalist bir kanala akmasını önlemeye çalışmaktadır.

Verili koşullardaki Kürt ulusal hareketinin doğrudan emperyalist büyük devletlere yönelmeyip de doğrudan bölgedeki sömürgeci devletlere yönelmesi, onlar için büyük bir avantajdır. Emperyalistler bu avantajı sonuna kadar kullanmak istemektedirler.

Emperyalistler sözkonusu devletlerin yanısıra, doğrudan kendisine yönelen Kürtlerinki de dahil demokratik ve anti-emperyalist bir hareket istememektedir. Bu onların en büyük korkusudur.

Türkiye Kürdistanı'nda mücadele eden PKK'ya düşmanlığı ve türlü çabalarla PKK'yı yalıtma, yalnızlığa itip, tasfiye planları da bu nedenledir.

Nedir ki, bölge devletleri de, emperyalistler de

eskisi kadar rahat değiller ve olamıyorlar. Çünkü Kürtlerin ulusal hareketi artık tek tek devletlerin sınırlarına sığmıyor. Bölge çapında gittikçe kendisini hissetiren çözümünü dayatıp, günümüzde Batılı devletlerin parlamentolarında, uluslararası platformlarda konuşulup, ilgi gösterilen, gösterilmek zorunda kalınan bir sorun haline geliyor, gelmiş bulunuyor.

Dahası var. Kürt hareketinde Barzani ve Talabani tüm önderliğin bilinen bilançosu nedeniyle yıldızı sönüyor. Her dört devlette de tutarlı ve uyanık bir önderliğe duyulan ihtiyaç belirginleşiyor.

İşte bu durum, emperyalist sömürgecileri Kürt sorununa artan bir ilgiye, yeni politik bir yönelime zorluyor. Olası bu tür bir gelişmeye karşı yedekte tuttukları planlarını gün ışığına çıkarıyorlar. ABD'nin yeni Kürt senaryosu bunun ifadesidir. Gündeme de sokulmuştur.

ABD'nin yeni Kürt planı en özet anlatımla, uluslararası platformlarda konuşulur hale gelip, çözümünü dayatacak denli gelişme kaydeden Kürt sorununun kendi denetimi dışına çıkmasını, özellikle Kürt hareketinin önderliğinin tutarlı devrimci ve anti-emperyalist bir önderlik altında gelişmesini engelleme girişiminin adıdır. Örneğin PKK'yı reformist Kürt hareketlerini de kullanarak kuşatma ve tasfiyeyi hedefliyor.

ABD bu planın tam anlamıyla başarıya ulaşması ve Kürt hareketinin bir tehlike olmaktan çıkması ve çıkartılması için en zayıf halkadan başlayarak tedrici bir reformlar yolunu öneriyor. Her fırsatta bunu telkin ediyor.

Zayıf halka Türkiye'dir. Ve kuşkusuz Türkiye Kürdistanı'dır.

ABD planını Türkiye üzerinden ve Türkiye aracılığıyla, hem de sadece Türkiye Kürdistanı ile sınırlı bir coğrafyada değil, Musul ve Kerkük'ü, dolayısıyla Irak Kürdistanı'nda kapsayacak bir genişlikte uygulamayı düşünüyor. Açık anlatımla kendisinin garantörlüğünü yapacağı, TC'ye bağlı "federe ve büyük Kürdistan"ı hedefliyor. Neden Türkiye?

Bir çok nedeni var. Özetle;

- Türkiye ABD ile en istikrarlı ilişkilere sahip bir devlettir. ABD'nin, bölgedeki çıkarlarını teminat altına alacak girişimlere sürebileceği güvenilir, en önemli müttefiğidir.

- Türkiye'nin ve Türk burjuvazisinin öteden beri Musul ve Kerkük üzerinde emperyalist emelleri vardır. Yayılmacı, ilhakçı güçlü bir eğilime sahiptir ve bu eğilimini somut bir girişime dönüştürme iştahını taşıdığı bir dönemi yaşıyor.

- Özal bu iştahın en bulunmaz temsilcisidir.

- ABD'den daha ABD'ci, atak ve bu tür bir maceraya atılma konusunda pervasızdır.

- TC'nin Kürt sorunu ile ve bu sorunun bugünkü denli yakıcı hale gelmesi ve çözümünü dayatmasında temel etken olan PKK ile başı beladadır. Sorunu geleneksel inkar ve sopa yöntemiyle yok sayma-yoketme yolu tıkanmış, bu politika iflas etmiştir.

-Sorunun toptan ya da demokratik çözümü düşünülmemektedir. Bu TC'nin kendisinin inkarı anlamına gelir.

- Özal çözümü -ki bu ABD'nin Kürt senaryosunun dile getirilişinden başka bir şey değildir-, içerde Kürtlere "Kürt reformu" adı altında fiilen zaten elde edilmiş bazı -çok sınırlı dil serbestisini ve kültürel etkinlikler- haklar tanıma aldatmacasına başvurma, böylece Kürt reformistlerini yanına alıp, PKK'yı kuşatıp, etkisizleştirme,

-Dışarda ise ABD'nin etkin ve açık desteğini garantiye alarak Irak Kürdistanı'na uzanmada görüyor. Amerikanvari yöntemlerle burjuvaziyi buna alıştırmaya, ikna etmeye çalışıyor.

-Özal'ın düşündüğü sadece bu da değil.

-TC bir devrim ülkesidir ve sık sık devrimci durumları yaşıyor. Özellikle son birkaç yıldır neredeyse süreklilik kazanan işçi sınıfının başını çektiği toplumsal kaynaşmalara sahne olmaktadır. Toplumun her kesiminde büyük bir huzursuzluk vardır ve bu sık sık kendisini dışa vurmaya başlamıştır.

- Düzenin çivisi çıkmıştır. Toplumsal bir devrim korkusu burjuvazinin her kesimini saran bir korkuya dönüşmüştür.

-Tüm dağınıklığına ve bölünmüşlüğüne rağmen, Türkiye devrimci ve sosyalist hareketi giderek güçleniyor.

- Türkiye sosyalist ve devrimci hareketi arasında giderek dostane ilişkiler kuruluyor, daha çok pekişiyor.

- Özal büyük oynuyor ya da oynamak istiyor. "Kürt reformu" ile Türkiye Kürdistanı'ndaki ulusal hareketi ve PKK'yı tasfiye etmeyi, PKK'yı tasfiye ederek Türkiye işçi sınıfı ve sosyalist hareketini önemli bir müttefikten yoksun bırakıp zayıflatmayı ve böylece Türkiye devrimini de boğmayı, Kerkük'e uzanıp, bölgenin süper gücü olmayı tasarlıyor. Özetle ve kendi deyimiyle "bir koyup üç almak" isteğindedir Özal. İşte ABD bu verili koşulları Özal'ın ataklığından yararlanarak en azından kullanmak istiyor.

-Nedir ki, bu tasarılar hiç değilse bu gün için kabul görmüyorlar.

Zira Özal'ın ağzından dile getirilen ABD'nin Kürt ve diğer senaryoları bugün için Türk burjuvazinin büyük kesimlerince ve en başta da Türk ordusunca belirgin bir dirençle karşılaşıyor.

Başta Türk ordusu olmak üzere Türk burjuvazisi bu tür bir planı yedekte tutmakla birlikte, şimdilik bu denli büyük bir harekata kendilerini hazır görmüyorlar. Demirel'i, Ecevit'i ve İnönü'sü ile burjuvazinin geleneksel sözcüleri bu politikaları maceracı politikalar olarak niteliyorlar.

Özal'ın Türkiye'yi doğrudan Körfez savaşma sokma -ve tabii ki Kuzey Irak'a girme yoluyla- Talabani ile Ankara'da görüşüp Kürt ayaklanmasında taraf tutma, hiç değilse tarafsız davranma çabalarına direnç göstermeleri de bu yüzdendi.

Çok açık olarak Türk burjuvazisi Demirel'in ağzından dile geldiği üzere "Pirince giderken evdeki bulgurdan olmak" istemiyor.

Sonuç olarak Kürt halkı Özal ve ABD'den yana hiçbir hayale kapılmamalıdır. Zira son ayaklanmanın trajik sonunun da çıplak bir biçimde gösterdiği gibi bedeli ağır olmaktadır.

*

Bir noktayı daha belirtmekte yarar var.

Bölgede ve dünyada halihazırda Kürtlerin ve Kürt hareketinin güvenebileceği ve desteğine başvurabileceği gerçekten dost demokratik ya da sosyalist bir devlet yoktur.

"Sosyalist" diye bilinenler, sözgelimi dünün Brejnev'li bugünün Gorbaçov'lu Sovyetleri hep Kürtlerle karşı konumda, Arap ve Pers (Irak- İran- Suriye) sömürgeci devletlerinin ise yanında olmuşlardır. '60'lı yıllarda Barzani'lerin yanında değil, "Ortadoğu'nun Kastrosu" olarak nitelediklerı Saddam'ın ve Baas milliyetçilerinin yanında olmuşlardır. Dün de, bugün de Kürtlerin üzerine yağdırılan napalınlar Sovyet patentlidir. En son ayaklanmanin bastırılmasına Gorbaçov alçağı da onay vermiş, koca bir ulusun soykırımına gözyummuş, Birleşmiş Milletler örgütünün Kürtlerle ilgili kararını da utanmazca "Irak'ın içişlerine müdahale" olarak yorumlayıp, karşı oy vermiştir.

Bu nedenle bir kez daha, Kürt halkı emperyalistlere olduğu gibi, sözde "sosyalist" devletlere de şiddetli bir güvensizlik duymalıdır. Ve bu ülkelerden yana da hiç bir hayale kapılmamalıdırlar.

Öte yandan Kürtlerin yaşadığı bölgede dost demokratik bir ülke de yoktur. Celal Talabani'nin Türkiye'yi sorunlarının konuşulabileceği ve çözümün tartışılabileceği "demokratik bir devlet" olarak nitelemesi diplomasi gereği söylenmiş boş sözler değilse tam bir saçmalıktır.

TC hala Kürtlerin varlığını kabule dahi yanaşmayan, kendi devlet sınırları içinde 15 milyon nüfuslu bir ulusu yok sayma utanmazlığının timsali, bölgenin en gerici ve sömürgeci devletidir.

Kürt halkının bugünkü trajik durumunun birinci derecede sorumlularından olan bu devlet hakkında hiçbir hayale kapılmaya gelmez.

*

Suriye'nin özgün bir durumu var. Buradaki Kürtlerin ulusal bir devlet kurma hedefleri yok.

Ancak Türkiye, Irak ve İran'da Kürtler yıllardır kendi ulusal devletlerini kurma da dahil, ulusal hakları için mücadele ediyorlar.

Kürtlerin "Bağımsız-Birleşik ve Demokratik bir Kürdistan" da dahil, ulusal devletlerini kurma mücadeleleri haklı ve meşru bir mücadeledir. Desteklenmelidir.

*

Yıllardır sürdürülen mücadeleye karşın, Kürtler hala ulusal devletlerinden yoksundurlar. Ulusal kalkışmaları her defasında harekete egemen geleneksel önderliğin de basiretsizliği yüzünden sömürgeci güçler tarafından kanla bastırılmıştır.

Sözkonusu önderliğin hangi gerekçeyle olursa olsun, bugüne dek izlediği -büyük devletlerden birine yaslanıp zafere ulaşma- yolu çıkmaz bir yoldur. Gelinen yerde bu iyice anlaşılmış, açığa çıkmıştır.

Kürt ulusal hareketi günümüzde yeni bir bir yolun arayışı içine girmiştir.

Son bir kaç yıldır, sorunun uluslararası boyut kazanması, uluslararası platformlarda ilgi gören, konuşulup-tartışılan bir sorun haline gelmesine de bağlı olarak her dört devletteki bütün Kürt örgütlerinin temsil olacağı "Kürt Konferansları" da bunun ifadesidir. Bu da bir yoldur. Kürtlerin ulusal bir konferans toplama, birleşme hakları vardır.

Ancak dikkat edilmelidir. Günümüzde Kürtlerin hamiliğine soyunanların sayısı artıyor. Sözde Kürt dostu Fransa ve son günlerde Kürt hamiliğine soyunma eğilimi içine giren Almanya gibi kimi Batılı devletler de bu alana da el atmışlardır. Onlarında - ABD'den ayrı- bir Kürt politikaları var ve bu sorunu kendi politikaları doğrultusunda kullanmak istiyorlar. Dahası '89 yılında diğeri '91'de gerçekleşen iki Konferansa da "entellektüel Batı"nın gölgesi düşmüştür. Bu yol -Kürt Konferansı toplama- izlenecekse,

Bu gölge kalkmalı, çember kırılmalıdır.

Kürt halkı bölge halklarınki başta olmak üzere uluslararası kamuoyunun destek ve yardımına başvurulmalıdır.

"Entellektüel Batı"nın ve Bayan Mitterand ve benzerlerinin entellektüel vicdanına sığınılamaz, onlara güvenilemez ve güvenilmemelidir.

Herşey bir yana ciddi, bağımsız politik ve askeri bir güç yaratılmadan, uluslararası platformlardaki destek arayışlarının hep sonuçsuz kalacağı, daha doğru bir söyleyişle, diplomasi trafiğinde hep zararlı çıkılacağı ve olası yeni -istenmeyen- bedeller ödemek zorunda kalınacağı bilinmelidir.

O halde Kürtler, kendi güçlerine yaslanmalı, kendi konferanslarını kendileri toplamalıdırlar.

Bu yol zor ve meşakkatli bir yoldur, bu yolla zafere ulaşmak da epeyce güçtür. Ne ki tümüyle olanaksız değildir.

Kürt halkı bu yolda yürüme hakkını da kullanmalıdır.

*

Asıl tezimizi yineliyoruz: Kürt sorununun çözümünün önündeki pratik-fiili engel Türk, Arap ve Pers sömürgeci devletleridir. Bu devletlerin bölgede oluşturdukları statüko parçalanmadan, hiç değilse bu devletlerden biri yıkılmadan Kürtlerin gerçek özgürlüğü düşünülemez. Öyleyse;

Bu devletlerden biri yıkılmalıdır.

Verili koşullarıyla bunun en olanaklı olduğu toprak Türkiye'dir. Kilidi çözüp özgürlüğe kapı aralayacak anahtar ise devrimci Kürt hareketiyle bileşke halinde Türkiye devrimidir.

Son otuz yıldır yakasını bırakmayan ve adeta yapısal bir hal alan iktisadi ve siyasi krizleriyle,

-Gittikçe derinleşen ve çözümünü dayatan çelişkileriyle,

-Neredeyse süreklilik kazanan toplumsal kaynaşmalarıyla,

- Bitmek-tükenmek bilmeyen devrim arzusuyla,

-Politik bir kimlik kazanmanın eşiğine gelmiş gelişkin proletaryası ile,

-Devrim ve Kürt özgürlük mücadelesine omuz verme konusunda duyarlılığı artmış devrimci ve sosyalist hareketiyle,

-Ve bir gerilla hareketi olmaktan çıkıp, barışçıl kitle gösterileri biçiminden giderek silahlı yerel serhildanlara büyüyen devrimci Kürt hareketiyle Türkiye bir devrim ülkesidir.

Türkiye'de devrim günceldir ve gündemdedir. Bu durum bilince çıkarılmalıdır.

Dahası var. Kürt halkının gelişkin devrimci hareketi Türkiye devrimi için bir şanstır. Ama aynı şekilde Türkiye devrimi de Kürtler için bir şanstır. Bu şans iyi kullanılmalıdır. Bunun için ise;

Kürt devrimci hareketi kaderini Türkiye devrimci işçi hareketiyle birleştirmelidir. Bir diğer söyleyişle;

"Kürt devrimi" ile "Türkiye devrimi" birleştirilmelidir. Her iki devrimin yöneleceği hedefte bir birlik, bir ortaklık var.

Kürtlerin ulusal -demokratik devrimi ile Türkiye proletaryasının sosyalist devriminin tek ve aynı süreçte gerçekleştirilmesi günümüzde her zamankinden daha zorunlu ve daha tercih edilir bir hal almıştır.

Bu zorunluluk da bilince çıkarılmalıdır. Zira Kürtleri de kapsayacak özgür, eşit ve birleşik sosyalist cumhuriyet bu zorunluluğun bilince çıkarılması ile olanaklı hale gelecektir.

Kürt halkının ise özgür, eşit ve birleşik bir sosyalist cumhuriyete ihtiyacı var.Verili koşullarda, sadece, kurulacak sosyalist bir cumhuriyet Kürtlerin bugünkü trajik durumlarına son verebilir. Bu cumhuriyet, yalnızca Türkiye Kürdistanı'ndaki Kürtlerin değil, yanısıra Kürdistan'ın diğer parçalarındaki Kürtleri de kendisine çekip, kucaklayarak, kendilerini özgür hissedebilecekleri bir cumhuriyet işlevini görecektir.

Kürt halkı buna layıktır.

O halde; "Botan ile Zonguldak arasında kurulan gönül köprüsü" Süleymaniye ve Mahabbat'a dek uzatılmalı, tüm olanaklar Önasya'ya doğru genişleyip büyüyecek bir Türkiye devrimi ile birleştirilmelidir.

Nisan 1991

* * *

Geçmişte bir avuç gerilla ile ifade edilirdi, günümüzde yaygın intifadalar büyümüş olup, yığınsallaşmıştır.

Geçmişte hareket henüz esas olarak bir gerilla savaşıyken, mücadele kırsal kesimde geçiyordu. Son bir yıldır, mücadelenin merkezi ilçe ve büyük kentlere kaymıştır.

Özgürlük mücadelesinin sadece Kürt yoksul köylü ve Kürt aydınlarının bileşimiyle ifade edilmesi yeterli olmuyor artık. Bugün kentlerdeki küçük-burjuva yığınlar ve Kürt orta sınıfları da mücadelenin içindedirler.

Kürtlerin bütün "demokratik" öğeleri harekete katılmaya başlamış olup mücadele Kürdistan'ın

sadece belirli yerlerinde değil, hemen her yerine yayılmaya-gelişmeye yüz tutmuştur.

Devlet geçmişte ulusal hareketi ulusal kesime hapsedip-yoketmeye çalışıyordu. Başaramadı... Kırsal kesimde denetim kuramadı, kuramadığı gibi hareketin kentlere sıçramasına, adeta oralarda cereyan etmeye başlamasına da engel olamadı! Özgürlük mücadelesi giderek ve yığınsallaşarak kent hareketi olmaya başlıyor-başlamıştır.

Bugün ulusal hareket daha çok kentlerdeki eylemliliklerle ifade ediliyor. Ya da kent hareketi kendisini önplanda hissettiriyor. Kürt hareketi açısından kentlerin önemi ve yeri gittikçe daha çok anlam kazanıyor...

Devlet şimdi kentlerin denetiminden çıkmamasına çalışıyor. Yoğun çaba sarfediyor. Nedir ki, kentlerde de denetimi büyük ölçüde yitirmiştir. Yitirmeye devam etmektedir.

Kürdistan'da görünüşte saldırıda olan devlettir... Ama bu durum her geçen gün biraz daha bir görüntü olmaya başlıyor. Gelişmelerin derinliğine bakıldığında gerçekten saldırı halinde olanın Kürt ulusal hareketi olduğu, devletinse giderek çok büyük ölçüde savunma konumuna geçtiği görülecektir.

Devlet saldırı dönemini geride bırakmış, özellikle son altı yıldır, yoğunlaştırdığı haksız ve kitle savaşı gerçek anlamda iflas edip-kaybetmiştir.

Biraz avamca olacak ama, Türk devleti ve ordusu hudut bekleyen, huzur içinde bir devlet ve ordu değildir artık. Türk devleti çok büyük ölçüde karakol ve devlete ait binaları korumaya çalışan bir konumdadır. Savunma halindedir.

Türk devlet kurumları ve ordusu Kürt halk yığınları içinde ve Türkiye ve dünya kamuoyu nezdinde bugün her zamankinden daha çok yabancı ve işgalci bir "devlet" ve "güçtür". İlhakçılığı ve işgalciliği iyice belirgin bir hal almıştır. Tecrit olmuştur iyice.

Ve buna bağlı olarak devletin Kürdistan'da yürüttüğü savaşın tamamiyle haksız ve kirli bir sömürge savaşı olduğu da iyice açığa çıkmıştır. Buna karşın Kürt özgürlük mücadelesi haklı ve meşru bir mücadele olarak algılanıyor ve destekleniyor artık.

TC'nin savaş mahkemeleri de artık eskisi gibi düzenli çalışmıyor. Aksamalar artıyor... Türk subay ve emniyet güçleri savaşmaktan yorulmuş, yılmış, daha da önemlisi savaşma isteği gerilemiştir... Ölüm korkusu içindedir. Koruculuk sistemi etkili değil ve hep bir dağılmayı yaşıyor. Lümpen, ruhsal olarak sakat özel timler dahi teşhir olmalarına bağlı olarak eskisi gibi kendilerine güvenli değiller ve onlar da yorulup-yılmaya başlamışlardır.

TC de bu durumun farkındadır ve yeni önlemler öneriliyor. Kalabalık ve hantal bir ordu yerine daraltılmış, profesyonel bir ordu isteniyor. Paralı asker dönemi arzulanıp-hazırlanmaya çalışılıyor... Her geçen gün biraz daha kirli savaş yöntemlerine başvuruluyor... Kürdistan her geçen gün biraz daha Latin Amerikalılaşıyor-Vietnamlaşıyor. TC de her geçen gün biraz daha İsrailleşiyor-Amerikalılaşıyor.

TC açıkça Kürdistan'ı tek başına elde tutmaya güç yetiremiyor. Bu bakımdan da yabancı başka güçlerin yardımına ABD'nin yardımına başvuruyor.

Sadece Türkiye Kürdistanı'nı korumak için değil, Kürdistan'ın diğer parçalarındaki potansiyel tehlikelere karşı önlem olsun diye de ABD ve Batılı emperyalistlere başvuruyor. Savaş makinesini ABD ve diğer sömürgecilerin savaş makinesine bağlıyor... Onların denetiminde bir sömürge savaşı var edilmeye çalışılıyor.

Türk ordusu ABD'nin denetiminde bir paralı orduya dönüşüyor. Çekiç Güç olayı bütün bu gelişmelerin ürünüdür.

ABD sömürge savaşı yürütmede deneyimli uzmanları, kirli savaş uzmanlarıyla Kürdistan'dadır. Hem eğitim veriyorlar, hem de Kürt halkıyla savaşa katılıyorlar. Operasyonlarda yönetici ve asker olarak görev yapıyorlar.

Kürt özgürlük mücadelesi her bakımdan hissedilir bir sıçrama yapmıştır. Kürt halk yığınları özgürlük mücadelesinde etkin bir destekle kendisini dışa vurup-ifade eden bir ulusal uyanış, bir büyük politizasyon yaşamaktadır... Türkiye ve dünya kamuoyunun gündemine iyice oturmuş olup, haklı ve meşru bir mücadele olduğunu kabul ettirme dönemini dahi geride bırakmıştır adeta... Şimdi haklı ve meşru bir mücadele olduğunun teslim edilmesini istemekten çok, kendisine karşı aktif tutum belirlenmesini ve taraf olunmasını dayatıyor. Sözle değil, eylemlilikle tabii.

Somutça, Kürt halkının ulusal kendi kaderini tayin hakkının tanınıp savunulması, bu uğurdaki mücadelesinin haklı ve meşru bir mücadele olduğunun ilan edilip, sempati belirtilmesi, legal ya da illegal basında konunun işlenmesi... Yer yer ve zaman zaman da küçük destekler verilmesi dönemi geride kalmıştır. Bunlar artık yersizdir. Yeterli bulunmamaktadır. Şöyle ki;

Kürt özgürlük mücadelesi bir gerilla savaşı olarak başladığı andan itibaren Türkiye'nin politik ortamını devrimcileştirici bir rol oynuyordu. Türkiye politik ortamını canlandırıcı-devrimcileştirici bir işlev gördü hep. Ancak bu geçmişte daha çok dolaylı bir etki biçimindeydi. Bugün durum farklıdır.

Kürt özgürlük mücadelesi bugün önemli biçimde Türkiye politik ortamına direk etkilerde bulunmaya başlamıştır. Kürt sorunu bugün her zamankinden daha çok Türk sorunu haline gelmiştir. Bu gerçek bugün çok daha belirginleşmiş, çok daha öne çıkmıştır. Bütün ağırlığıyla Türkiye'nin politik ortamına dalmış, orada kendisini ifade etme durumu daha somut, daha pratik hale gelmiştir.

Türk halkı ile içiçe yaşama avantajını da kullanarak kendisine karşı somut tutum alınması ve fiilen desteklenmesini dayatıyor.

Yasal burjuva partilerinden, devrimci ve sosyalist çevrelere kadar herkesi somut-fiili destek verip-vermeme sınavından geçiriyor... Son SHP kurultayında yapıldığı gibi, açık bir biçimde "Kürt sorunu konusunda tutum ne?" sorgusunu yapıyor... Doğrudan soruyor. Kesin cevap istiyor... Adeta yönlendiriyor politik ortamı.

Böylece Türkiye işçi sınıfı ve halk yığınlarını TC'ye karşı açık tutum almaya, kendisini somut ve fiili desteğe zorluyor. Kitlesel destek için koşulların yolunu açıcı rol oynuyor böylece.

Türkiye işçi sınıfı ve sosyalist hareketinin önünde şimdi somut-pratik bir görev uzanıyor.. "TC Kürdistan'dan çekilsin" "Kürtlere özgürlük" şiarı ile yığınsal gösteri dönemidir dönem. Küçük destekler ve destekleyici açıklama ve propaganda dönemi geride kalmıştır. Sözkonusu olan artık ilkesel ve politik tutum belirleme değil, somut-pratik yığınsal destek verip-verememe sorunudur.

Bu yapılmadığı sürece Kürt özgürlük mücadelesine gerçek-elle tutulur bir destek verilmiş sayılamaz. Sayılmamalı.

Ve bu yapılmadığı sürece Kürt özgürlük mücadeleleriyle Türkiye işçi sınıfı ve halkı arasında gerçek bir kardeşlik bağı kurmak, onunla kardeşleşmek olanaksız hale gelir. Bir büyük müttefikin kazanılması olanaksızlaşır.

O halde tüm çabalar Kürt özgürlük mücadelesinin kaydettiği bu gelişmeleri doğru bir biçimde analiz edip, kavramaya ve buna uygun bir davranış çizgisi geliştirmeye yöneltilmelidir. Bu salt demokrat ve enternasyonalist bir tutumun gereğini yerine getirme olmayacak, yanısıra Türkiye işçi sınıfı ve halkı içinde bu verilerle güçlü bir politizasyon dalgasının yükselmesinin de yolunu açacaktır.

İşçi sınıfı ve halk yığınları içinde güçlü bir politizasyon dalgası başlatmak ve onları özgürleştirmek için Kürt sorununda fiili-yığınsal bir eylemlilik örgütlemekten daha etkili bir araç bulunamaz Türkiye'de... Demokrasi ve özgürlük mücadelesinde gerçek bir ilerleme çok büyük ölçüde buna bağlıdır... Bu zorunluluk bilince çıkarılıp kavranmadan ve buna uygun bir davranış içine girilmeden sınıfın özgürleşmesi beklenemez. İşçi sınıfının özgürlüğü Kürtlerin özgürlüğüne vereceği açık ve yığınsal desteğe bağlıdır. Ve onunla ölçülmelidir. Gordionun düğümü bu sorunda atılacak somut tutumla çözülecektir.

Türkiye işçi sınıfının, sosyalist hareketinin ve halkının özgürlükten yoksunluğu çok büyük ölçüde Kürtlerin özgürlükten yoksunluğu üzerinde varolabilmiştir ve hala da ondan dolayı varolabilmektedir... Kilit sorun bu sorundur... Gerçek budur... Bu gerçekten kaçılarak, anlamı ve önemi kavranmayarak bir yere varılamaz. Açıkça kabul edilmeli bu gerçek ve gereği yapılmalıdır. TC karşısında açıkça Kürtlerden yana tavır alınıp, TC'nin Kürdistan'dan çekilmesi istenmeli. Her vesileyle Kürt özgürlük mücadelesini destekleyici yığınsal eylemler örgütlenmelidir. Ve bu meşrulaştırılmalıdır.

Bunu yapmak mümkündür. Türkiye işçi sınıfı ve halkı içinde böylesi bir destek eylemliliği için güçlü bir potansiyel vardır. Hareketlenip, yığınsal bir destek halinde var edilip gerçekleştirilmesi ciddi ve kararlı bir çabaya bağlıdır.

Bunu yapmak devrimimiz için yaşamsal önemdedir. Devrimimizde ilerlemenin koşulu bu adımları atmaktan geçiyor. Sınıf hareketinde ve devrimci harekette gerçek bir sıçrama bu adımları atmamızla olanaklı hale gelecektir.

ABD, Batılı müttefikleri ve başta TC olmak üzere bölgedeki sömürgeci devletler bir devrim kuşağı olan Türkiye'nin de içinde yer aldığı coğrafyada devrimi boğmak için yoğun çaba sarfediyorlar. Öte yandan da Kuzey Irak'taki reformcu Kürt hareketini yedekleyip, devrimci Kürt hareketine ve devrimimize karşı gerici bir üs kurmak istiyorlar.

Bu üssün kurulmasını engellemeliyiz. Bunun yolu Türkiye devrimini örgütlemektir. Kürt özgürlük mücadelesi ile birleşmek, bu birleşmeyi gerçekleştirmek bu nedenle de hayatidir.

Temmuz 1991

Parti arınarak güçlenir

RSDİP İkinci Kongresi kendi tarihinin tüm farklılaşmalarını, bölünmelerini, Rus sosyal demokrat hareketinin son on yıllık geçmişindeki ideolojik motiflerini açığa çıkarmıştır. Lenin'in tutarlı marksist uzlaşmazlığı, ilkeler konusundaki tavizsiz tavrı, Marksizmin bir yönüyle Rusya koşullarına uygulamadaki diyalektik özümleyişi sayesinde karşı-devrimci tüm görünümleri (revizyonizm, oportünizm, ekonomizm, reformizm) ayrıntılarıyla ortaya çıkarıp tahlil etmiştir. Yalpalamaların, bireysel çıkarların, kibirliliğin sürekli yaşandığı kongre RSDİP tarihinde çok önemli bir yer tutmaktadır.

Örgütlenme sorunundaki Martov ve Lenin arasında çıkan, "kısır" ve "gereksiz" gibi görünen, fakat özünde çok önemli olan ilkesel ayrılık, Kongrenin tümüne damgasını vurmuştur. Bolşevik ve menşevik kanatları ortaya çıkaran temel sorunda kuşkusuz örgütlenme sorunudur. Partideki "proleter eğilimle", "radikal aydın eğilimi" arasındaki çatışma kendini bu sorunda açık bir şekilde ifade etmiştir. *"Bizim kongremizde olup bitenlere kendi arzusuyla gözünü yummayan herhangi bir kişi, görecektir ki, aramızda azınlık ve çoğunluk olarak bölünme, partimizin proleter devrimci ve aydın oportünist kanat şeklindeki eski bölünmesinin bir türünden başka bir şey değildir."* Martov ve hempasının bolşeviklere saldırısı özünde burjuva aydının yaşam biçiminin ve alışkanlıklarının bir saldırısıdır. Gevşek ve disiplinsiz bir yaşam partide kendini menşeviklik olarak ortaya koymuştur. Herhangi bir parti örgütünün emri altındaki çalışmayı *"mevkilerinden dolayı kendilerine yediremeyen aydınlar, profesörler, öğrenciler"*, proleter disiplini sıkıyönetim, proletarya üzerinde diktatörlük, bonapartçılık, "parçanın bütüne, azınlığın çoğunluğa boyun eğmesini" kölelik olarak görür. Martov ve hempasının "partideki sıkıyönetim"den yakınmalarına karşın Lenin, *"istikrarsız, yalpalayan öğelere karşı bir sıkıyönetim yaratabilmeliyiz, yaratmalıyız; parti tüzüğümüzün tümü, kongre tarafından onaylanan merkeziyetçilik sisteminin tümü, siyasal muğlaklığın türlü kaynağına karşı bir sıkıyönetimden başka bir şey değildir"* diyerek menşevik muğlaklığa sert bir dille karşı çıkmıştır. Lenin, tüm burjuva duygusallığına ve yalpalamalarına karşın tek başına mücadele etmeyi başardığı gibi, proleter disipliniyle, partinin ve sosyalizmin yukardan aşağıya doğru örgütlenmesi arasındaki diyalektik bağı kavrayıp, yaşama geçirmeyi bilmiştir.

Aydın oportünist kanat menşeviklerle, proleter devrimci kanat bolşevikleri, Lenin, 18.yüzyıl sonunda Fransız burjuva devrim hareketindeki feodalizme karşı tutarlı devrimci rol oynayan jakobenlerle, devrimle karşı-devrim arasında yalpalayan, kesin bir tavır almaksızın, karşı-devrimle ittifak yapan jirondenlere benzetti ve parti içindeki devrimci ve oportünist kanatların bugün olduğu gibi yarın da varolacağını şöyle ifade etti: *"Bizim hareketimiz içinde proleter eğilimi savunan kimdir? İşçinin örgütten korkmadığında, proletaryanın anarşiye yakınlık beslemediğinde, işçinin örgütlenmeyi değerli bulduğunda ısrar eden kimdir? Bizi oportünizmin ciğerine kadar işlediği burjuva aydınlarına karşı uyaran kimdir? Sosyal demokrasinin Jakobenleri, peki, radikal aydınları partiye sızdırmaya çalışan kimdir? Profesörlerle, yüksek okul öğrencileriyle, serbest meslek sahipleriyle, radikal gençlikle ilgilenen, onlar için endişelerini dile getiren kimdir?..."*

Parti proletaryanın öncü müfrezesidir. Onun bir parçasıdır. Fakat işçi sınıfı homojen bir yapılanma değildir. Proletaryanın yalpalayan katmanları, küçük-burjuvazinin proletaryanın içine sürekli akması, kendi yaşam ve düşüncelerini proletaryaya aktarması, burjuva ideolojisinin köklerinin güçlülüğünü gösterir. Proletarya partisi proletaryanın tüm katmanlarının önderlerini barındırdığı için parti içi çelişkiler kaçınılmazdır. Parti içi çelişkilerin kaynaklarına ilişkin Stalin'in söylediklerine kulak verelim: *"Birincisi, burjuvazinin ve burjuva ideolojisinin, sınıf mücadelesi koşulları altında proletarya ve partisi üzerindeki baskısıdır, proletaryanın direnme gücü en az olan tabakaları ve böylece proletarya partisinin direnme gücü en az olan tabakaları bu baskı karşısında sık sık gevşerler. Proletarya, toplumun dışına çıkılarak incelenemediği gibi, toplumdan da tamamen tecrit edilemez. Proletarya, türlü tabakaların sayısız ilişkilerle birbirine bağlandığı*

toplumun bir bölümüdür. Parti ise, proletaryanın bir parçasıdır. Bu yüzden, partide burjuva toplumun türlü tabakalarıyla bağıntısız ve onların etkisinden uzak olamaz. Burjuvazinin ve ideolojisinin proletarya ve partisi üzerindeki baskısı, burjuva düşüncelerinin, törelerinin, alışkanlıklarının, ruhsal durumlarının, proletaryanın burjuvaziye şu ya da bu tarzda bağlı bulunan belirli tabakalarından geçerek, proletaryaya ve partisine girdiği anlamına gelir." Revizyonizmin istilasını, oportünizmin maddi zeminini burada aramak gerekir. Proletaryanın gevşek tabakalarının, revizyonizmin maddi zeminine dayanamayıp teslim olması, proletarya partisindeki çatışmada kendisini açıkça ifade eder.

Revizyonizm gökten zembille inmediği gibi, yerden de mantar gibi çıkmıyor. Onu doğuran ve besleyen kapitalizmdir. Proletarya iktidarı ele geçirdikten sonra da, sınıf savaşımı, toplumun tüm alanlarında olduğu gibi partide de kendisini keskin bir şekilde ifade eder, karşı saldırıyı savaş alanında püskürten proletarya en önemli ve zorlu görevle karşı karşıya kalır. Parti içine sızmalar ve partiyi yozlaştırmak için burjuvazi, proletaryanın çeşitli katmanları arasındaki görüş ayrılıklarını keskinleştirip, kazanımlarına dönüştürmek için uğraşır. Proletarya partisindeki yalpalamalarda ifadesini bulan karşı-devrimci tüm görünümler, Marks'ın ifade ettiği gibi "herkesten yeteneğine, herkese gereksinmesi kadar" ilkesinin geçerli olacağı komünist toplumun üst aşamasına kadar kendisini çeşitli biçimlerde ifade edecektir. Kapitalist düzenin tüm varoluş koşul ve alışkanlıkları, kendisini yoketmenin koşulları tarafından yokedilecek seviyeye gelemediği sürece, "burjuva hukukunun dar ufukları" aşılamayacaktır. Bu da geriye dönüşün "yedi canlı" koşullarını varsayar. Komünist toplumun ilk aşaması, kapitalizmden geldiği biçimiyle, eski düzenin "iktisadi, manevi, entellektüel" tüm alışkanlılarını da sırtında getirir. *"O, kendine özgü olan temeller üzerinde gelişmiş olan bir komünist toplum değildir."*

Parti içindeki yabancı öğeleri zamanında tespit edip, denetim altına alınabilmesi ve kendimizi onlardan zamanında ayırabilmemiz, partinin kendisini sapmalardan korumasının önemli bir öğesidir. *"İşin doğası gereği, bir kitlesel işçi partisinin hiçbir büyücek kanadı burjuva devrimi döneminde saflarına değişik eğilimlerden şu ya da bu kadar Abbas yolcu almaktan sakınamaz. Burjuva devrimini tamamlamış ve hayli gelişmiş kapitalist ülkelerde bile bunlardan kaçınılamaz. Çünkü proletarya, her zaman, küçük-burjuvazinin çok değişik katlarıyla ilişki içindedir ve proletarya sürekli olarak onlarla tamamlanmaktadır. Eğer proletaryanın partisi bu yabancı öğeleri tam olarak emebilirse, onların denetimine girmez ama onları denetimi altına alabilirse ve bu öğelerin bazısının gerçekten yabancı öğeler olduğunu tam zamanında görüp, belli koşullarda kendini onlardan ayırabilirse, o zaman, bu ilişkilerde olağan olmayan dehşet verici bir şey yoktur."* Proletaryanın geniş katmanlarını, Sovyetler, sendikalar, fabrika komiteleri ve çeşitli iletişim kayışlarıyla dinamikleştiren, organik ilişkiyi, proletaryayı (öncüyü) üretimden koparmadan geliştiren bir parti, karşı-devrimci tüm yalpalamalara karşı ayakta kalabilir ve revizyonizmin yeşermesini engelleyebilir. *"Parti ne kadar sağlam bir öncü olursa olsun, ne kadar iyi örgütlenirse örgütlensin, partili olmayan kitlelerle bağ kurmaksızın ve bu bağları arttırıp kuvvetlendirmeksizin, ne varlığını sürdürebilir, ne de gelişebilir. Kendi kabuğuna çekilen, kendini kitlelerden tecrit eden, kendi sınıfıyla olan bağlarını koparan, hatta gevşeten bir parti kitlelerin güven desteğini kaybetmeye ve bunun sonucunda da tamamen ortadan kalkmaya mahkumdur."*

Marksist ilkelerin revizyone edilmesi, oportünizme karşı ilkeli karşı çıkışla ve disiplinli bir mücadeleyle önlenebilir. Oportünizmin tüm güçlülüğüne karşın Lenin'in menşeviklere karşı verdiği tarihsel mücadele ve partiyi menşeviklere kaptırmaması, çelişkilerin üzerine gitmekten korkmaması, marksist ilkelerin savunusunda ve uygulanmasında gösterdiği çelik iradedendir. Parti içinde oportünizme karşı verilen mücadelede keskinliği ve sürekliliği hiç elden bırakmamak gerekir. *"Proletarya partisi sadece ilkesel marksist çizgi içinde mücadele yoluyla burjuvazinin baskısına ve sızmasına karşı korunabilir. Bununla salt şunu demek istiyorum ki, parti ancak parti içi çelişkilerin üstesinden gelinmesiyle sağlığa ve sağlamlığa kavuşturulabilir."*

Mustafa Göksu
Ankara

Yugoslavya'da gerici savaş

Bir toplumsal-siyasal bunalım ülkesi olan Türkiye, dıştan da dünyanın en bunalımlı bölgelerini içeren bir coğrafya ile çevrilidir. Ortadoğu, Kafkasya ve Balkanlar, Türkiye'yi dıştan kuşatan bu üç bölge bugün dünyanın üç önemli bunalım alanıdır.

Ortadoğu, Kuzey Afrika şeridi ile birlikte emperyalist sözcülerin ifadesiyle bir "istikrarsızlık kuşağı" oluşturmaktadır. Dünyanın sayısız çelişki ve çatışmalara sahne bu bölgesi emperyalist dikkat ve çabaların yoğunlaştığı alanların başında gelmektedir. Körfez kriziyle birlikte bölgeye etkili bir biçimde yerleşen emperyalistler, Ortadoğu'ya yeni bir düzen vermek için hummalı bir faaliyet içindedirler. Kürt ve Filistin sorunlarını kontrol altına almak, emperyalist dünya düzenine yönelik tehditler olmaktan çıkarmak bu faaliyetin öncelikli amaçları içinde. Kürt sorununu Askeri işgal ve müdahalelerle kontrol altına alınmaya çalışırken, Filistin sorunu şu günlerde hazırlıkları artan ve tümüyle ABD güdümünde olan "Ortadoğu Barış Konferansı"nın konusu.

Kafkasya, bir çözülüş yaşayan ve dağılma tehlikesiyle yüzyüze olan Sovyetler Birliği'nin (Baltık Cumhuriyetlerinin yanısıra) kopmaya en yakın cumhuriyetlerini kapsayan bir bölge. Yaşanan bunalımın bir boyutu bu kopma isteği ve çabalarında ifade bulurken, bir öteki boyutu bölge ulusları arasında artan düşmanlık ve çatışmalarda ifadesini buluyor. Ermenistan'a sunulan manevi desteğin ötesinde, emperyalistler, kendilerine her türlü tavizi veren merkezi Sovyet yönetimiyle iyi ilişkileri nedeniyle şimdilik bu bölgedeki bunalıma henüz doğrudan karışmış değiller.

Balkanlara gelince, Doğu Avrupa rejimlerinin çökmesi ve Varşova paktının dağılmasından beri, Balkanların "Balkanlaşması" tehlikesi dünya politikasının üzerine en çok konuşulan konularından biri haline gelmiştir. Çok sayıda ulusun ve ulusal azınlığın yanyana ve içiçe yaşadığı Balkanlarda, özellikle 20. yüzyıl başlarında yaşanan sayısız ulusal ve dinsel bölünme, düşmanlık ve çatışmaları anlatan tümüyle olumsuz anlam yüklü bir kavram olan Balkanlaşma, çok uluslu bir Balkan ülkesi olan Yugoslavya için bugün artık yaşanmakta olan somut bir duruma dönüşmüştür.

Temmuz ayı başlarında Federal Cumhuriyetin 6 üyesinden ikisi olan Slovenya ile Hırvatistan Cumhuriyetleri bağımsızlıklarını ilan edince, Yugoslavya bir anda gerici bir iç savaşın içinde buldu kendini. Olayların bugüne kadarki seyri, şövenist Sırp burjuvazisinin kontrolündeki federal devletin orduyu kullanarak engelleme çabalarına rağmen, Yugoslav federasyonunun dönülmez bir dağılma süreci içine girmiş bulunduğunu gösteriyor.

Bugünkü Yugoslavya'yı oluşturan uluslar 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başına kadar, iki büyük çokuluslu imparatorluk olan Osmanlı İmparatorluğu ile Avusturya-Macaristan İmparatorluğunun egemenliği altında yaşamışlardı. I. Emperyalist paylaşım savaşının sonunda üç büyük çokuluslu imparatorluğun çökmesi bir dizi yeni burjuva devletin kurulmasına yolaçtı. Aralık 1918'de o zamanki resmi adı Sırp-Hırvat-Sloven Krallığı olan Yugoslavya bunlardan biriydi. Yeni devlet çok ulusluydu ve resmen eşit görünen Sırplar, Hırvatlar ve Slovenlerin yanısıra, Karadağlıları, Arnavutları, Makedonları ve Türkleri kapsıyordu. Yeni burjuva devletin bu çokuluslu yapısı onu daha başından çok kapsamlı bir ulusal sorunla yüzyüze bıraktı. Yukarda sıralanan uluslardan son dördü her türlü ulusal haktan yoksundu ve ulusal baskı altındaydı. İlk üçü ise resmi olarak eşit görünmekle birlikte, gerçekte krallığa şöven Sırp milliyetçiliği egemendi ve Kral II. Aleksandr'ın 1929'da yaptığı darbenin ardından bu egemenlik Yugoslav birliği altında resmi bir kimlik de kazandı.

Kuruluşundan itibaren derin toplumsal ve ulusal çelişki ve huzursuzluklara sahne olan Yugoslavya Nisan 1941'de Alman işgaline uğradı. Alman işgalcilere karşı komünistler önderliğinde kahramanca bir devrimci kurtuluş mücadelesine girişen Yugoslavya halkları, bu mücadelenin ateşi içinde eski ulusal düşmanlıkları eriterek devrimci bir kaynaşma yaşadılar.

Tito'nun lideri bulunduğu Yugoslavya Komünist Partisi önderliğinde kazanılan devrimci zafer, bugün dağılmakta olan Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti'nin doğumunu hazırladı. Ne var ki çok geçmeden SBKP yönetimiyle girdiği çatışma içinde sosyalist kamp içinde tecrit olan ve ondan kopan Yugoslavya, hızla eski devrimci konumunu yitirdi, '50'lerin başından itibaren Batı emperyalizmiyle yakın ve yoğun ilişkiler içine

girdi ve "özyönetim sosyalizmi" adı altında bir kapitalist yozlaşma süreci yaşadı. Titocu revizyonizm Marksizm-Leninizmin kaba bir inkarıydı ve Tito yönetimi "bağlantısızlık" adı altında gerçekte dünya devrimci sürecine karşı emperyalist cephenin hizmetindeydi. Bu hizmetin karşılığı ise yoğun bir mali-iktisadi ve askeri yardım olarak emperyalistlerce ödenmekteydi. "Özyönetim sosyalizmi" etiketi taşıyan Yugoslav ekonomisi gerçekte kapitalist bir karakterdeydi ve uluslararası kapitalist sistemin bir parçası haline gelmişti. Dış borç, enflasyon, işsizlik, durgunluk gibi, azgelişmiş kapitalist ekonomilerin tipik sorunlarıyla yüzyüze olan bu sistem, 1970'lerin sonunda derin bir kirize girdi ve '80'lerin sonunda iflas etti. Krize varolan büyük toplusal farklılaşmanın derinleşmesi eşlik etti. (Bir yugoslav ekonomi profesörüne göre, bu dönemde "Yugoslavyadaki toplumsal farklılaşma.... önde gelen kapitalist ülkelerinkine benzetilebilirdi.")

Yugoslavya'da Sırp şöven burjuva milliyetçiliğinin şaha kalktığı ve bunu öteki cumhuriyetlerde burjuva milliyetçi gelişmelerin izlediği dönemin '80'li yıllar olması bir rastlantı değildir. Zira bu yıllar ekonomik krizin derinleştiği, toplumsal farklılaşma ve huzursuzlukların arttığı ve sistemin iflasının açığa çıktığı yıllardır. Titocu özyönetim sistemi özünde bir "piyasa ekonomisi" olduğu için içinde şiddetli bir rekabeti barındırmaktadır. İşletmeler, "kollektifler" ve cumhuriyetler arasında normal dönemlerde bile kıyasıya süren bu rekabet, kriz döneminde doğal olarak şiddetlenmiş, cumhuriyetler şahsında politik ifadesini gerici burjuva milliyetçiliğinde bulmuştur. Milliyetçilik her bir cuumhuriyetin burjuvazisine kendi ulusal bünyesindeki toplumsal eşitsizlikleri örtmek ve sınıfsal çatışmaları geri plana atmak olanağı verdiği gibi, kendi cumhuriyetinin avantajlarını ve ayrıcalıklarını öteki cumhuriyetler karşısında korumak ve güçlendirmek olanağı da verebilmektedir.

1987 yılı Yugoslavya'da ekonomik krizin şiddetlenmesine paralel olarak işçi hareketinin geliştiği, işçi eylemlerinin hızla arttığı bir yıldır. (1500 grev gerçekleşmiş ve bu grevlere 300 bin işçi katılmıştı.) '80'li yıllar boyunca gelişen Sırp şövenizmi tam da bu aynı yılda Sırbistan Parti şefi Slobodan Miloseviç şahsında resmi bir kimlik ve liderlik kazandı ve Sırbistan partisi bu şöven milliyetçiliği resmen onayladı. Sonraki bir yılda işçi eylemlerinin artışına Sırp şoven milliyetçiliğinin tırmanışı eşlik etti ve nihayet geniş yığınlar üzerinde etkin hale gelerek toplumsal çatışmaları geri plana itebilecek bir güce gerçekten erişebildi.

Parti ve devlet eliyle yürütülen ve "Büyük Sırbistan" emellerine dayalı olan bu şöven milliyetçilik Kosova sorununu kendi yükselişinin dayanağı olarak kullandı. Nüfusunun % 90'ını Arnavutların oluşturduğu Kosova sorununun Yugoslavya'da devrim sonrasından beri kanayan bir ulusal yara olarak kalmıştır. Yugoslavya Komünist Partisi 1928 (Dresten) ve 1940 (Zagrep) Kongrelerinde Kosova'nın Arnavutluk'a bırakılması talebini desteklediği halde, savaş sonrasında YKP kendi Kongre kararlarını çiğneyerek onu zorla yeni Yugoslav devletinin sınırları içinde tuttu. Arnavut nüfus katliamlara kadar varan ağır bir ulusal baskıya tabi tutuldu. 1945-1966 döneminde sürekli bir "olağanüstü hal yönetimi" altında yaşadı. Ulusal siyasal haklarından yoksun bırakılan Kosova, iktisadi ve toplumsal bakımdan da Yugoslavya'nın en geri, en fakir ve en mahrum bölgesi olarak kaldı. Doğal olarak bu milli baskıya, Kosova'nın yeraltı ve yerüstü zenginliklerinin sömürü ve yağması eşlik ediyordu. Kosova'nın 1974 Anayasası ile nihayet kavuştuğu sınırlı bir özerklik ise çok geçmeden bağlı bulunduğu Sırbistan cumhuriyetinin saldırılarına hedef oldu. Kosovalı Arnavutların (Arnavut işçilerinin de etkin bir katılımıyla) meşru ulusal hakları uğruna mücadelesi her defasında şiddetle bastırıldı. Buna şovenist Sırp milliyetçiliğinin yoğun bir propagandası eşlik etti. Bu propaganda devlet ve parti eliyle ve resmi bir kampanya halinde yürütüldü. 1988 yılında ise (Voyvodina ile birlikte) Kosova'nın özerkliğine son verildi ve yeniden Sırbistan'a bağlandı.

Sırp burjuvazisinin Kosova üzerinden yürüttüğü şoven politika, onun federal devlet içindeki gücünü artırıyor, Sırbistan rakipleri durumundaki Hırvatistan ve Slovenya karşısında bütük bir politik güç kazandırıyordu. Sloven ve Hırvat burjuvazisi buna kendi gerici milliyetçi politikaları ile yanıt verdiler. Yugoslavya'nın ulusal bölgeleri arasındaki iktisadi eşitsizlikte son derece üstün bir konumda olan bu cumhuriyetler burjuvazisi ülkenin yaşadığı ağır kriz ve iflasın faturasının paylaşmak eğiliminde değildi zaten. Sırp burjuvazisinin politikalarını vesile ve bahane ederek, kendi halklarının ezici desteğini kazandılar ve bağımsızlıklarını ilan ettiler. Fede-

(Devamı s.13'te)

"Çekiç Güç" desteğinde Güney Kürdistan'a saldırı

ABD emperyalizmi Güney Kürdistan'daki işgalinin ardından, diğer emperyalist ortaklarıyla bölgeye asker çıkararak, burada gelişecek hareketle her an müdahale etme olanaklarını yaratmaya yöneldi. TC devleti ile ortak bir strateji oluşturan emperyalist güçler, Kürt hareketinin geleceğini belirleyecek olan Türkiye Kürdistanı'nda işgal ordularının kalıcılığını sağladı. Bu işgal ordularının esas hedefledikleri, Ortadoğu'da bir yangın tutuşturma gücüne sahip olan kıvılcımı etkisizleştirerek, güneydeki gibi kendilerine boyun eğer hale getirmektir. Çünkü Körfez savaşında ve daha sonraki gelişmelerde şu gerçek kendini tam olarak ortaya koydu. Kürt ulusal hareketinin geleceği, onun kalbi, Kuzey Kürdistan'da atıyor. Buradaki hareketin, Türkiye işçi sınıfı gibi dev bir müttefiği var. Bu iki güç, Ortadoğu'nun kaderini de belirleyecek özelliğe sahiptir. Bugünkü gelişmeler(emperyalistler nezdinde) tehlikeli boyutlara ulaşmış ve TC de bu gelişmeler karşısında aciz bir duruma düşmüştür. TC'nin aczi aynı zamanda, emperyalistlerin bölgedeki durumunun zaafa uğraması ve prestijlerinin sarsılması anlamına gelmektedir.

"Türkiye ve Kuzey Kürdistan'daki gelişmeler susturulup, bastırılarak etkisiz hale getirilmelidir. Gerektiğinde askeri müdahalede bulunularak yok edilmeye çalışılmalıdır."

İşte, TC bu konuda şimdiye kadar hep acz içine düştüğü için, emperyalistler işi garantiye bağlamak amacıyla bizzat kendileri işin başında bulunmayı yeğlediler. Silopi'deki emperyalist karargahın açılışının hemen ardındaki helikopterli saldırılar vs. de bu gerçeği anlatmaktadır.

ABD emperyalizmi ve müttefiklerinin korktukları olay, bu bölgedeki Kürt hareketinin giderek daha radikal bir özelliğe bürünmesi, bütün bir Kürdistan'ı sarması ve giderek de Türkiye sosyalist işçi hareketiyle birleşerek bütün bir Ortadoğu'yu etkisi altına alıp ve burada varolan anti-emperyalist potansiyeli de harekete geçirerek, dünyada yeni bir devrimler zincirinin açılmasını sağlamasıdır. Çünkü, bunun nesnel koşulları mevcuttur, ve oldukça da güçlü bir konumdadır. Kürt devrimci hareketinin Türkiye işçi hareketiyle birleşmesi ve mücadelenin sınıfın inisiyatifiyle güç kazanması koşullarında neler olabileceğini kavrayamamak, kör olmak anlamına gelecektir ki, emperyalistler hiç de öyle gözükmüyorlar.

ABD ve Avrupalı emperyalistlerin TC devletiyle, bölgede almaya yöneldikleri tedbirlerin temelinde bu gerçekler yatıyor.

Bush'un Türkiye ziyareti ve Turgut Özal'ın Diyarbakır konuşmasındaki tehditleri. Ve ardından gelen katliam hareketi.

Kürt ulusu üzerindeki oyunlar ABD başkanı Bush'un ve İngiltere Dışişleri bakanının Türkiye ziyaretiyle kendini göstermeye ve sermaye iktidarının sözcüsü Özal ve emperyalist elebaşıları arasındaki yapılan anlaşmaların mahiyeti bir kaç gün sonra renk vermeye başladı.

Bu gerici ittifak arasında alınacak tedbirlerde düşünce ortaklığı olduğu ve gelişecek her türlü hareketin hemen başının ezilmesi gerektiğinde hemfikir oldukları açıktır. Demek ki burada varılan somut karar, Kürt devrimci hareketinin yokedilmesi, onun başının ezilerek, öncüsüz bırakılması ve giderek kendi denetimlerine alınması. (Güney Kürdistan'da olduğu gibi.)

Sermaye iktidarının sözcüsü Özal'ın Diyarbakır'daki konuşması bu düşünceleri açıkça anlatıyordu. Ve yeni yeni Kürt katliamlarının gündeme getirileceğinin de bir ifadesiydi. Zaten Kürt halkına yönelik yeni ve daha boyutlu katliamların gerçekleştirileceği bilinen ve beklenen bir olguydu. Artık Silopi'deki "Çekiç Güç" ve TC orduları harekete başlayabilirlerdi.

Bush, İngiltere Dışişleri Bakanı ve T.Özal bunun startını verdiler. Kuzey Kürdistan ve Türkiye'de zaten varolan katliamların boyutu daha da artırıldı. Mardin ve çevresi, özellikle Kuzey Kürdistan'ın stratejik noktaları uçaklarla bombalanmaya başlandı, aynı zamanda harekat Güney Kürdistan'a da aktarılarak, onbinlerce askerle ve uçakların desteğinde, TC ordusu işgale ve katliama başladı. Belli bir süreden beri devam eden bu işgal harekatı yüzlerce sivil Kürdün ölümüne ve Kürt yerleşim alanlarının imhasına neden oldu. Kuşkusuz TC ve emperyalistler açısından gerekçe hazırdı: "Bölücü eşkiya PKK'ya karşı temizleme harekatı."

Ekim'in 46. sayısında bu gerçek şöyle ifade

edilmişti. Genel olarak Türkiye'de *"Bugün terörle sağlanmak istenen ana amaç işçi hareketiyle Kürt ulusal hareketinin birleşmesini önlemektir."*

Diğer yanıyla da *"Kürt ulusal mücadelesinde Kürt halkı ve PKK büyük ölçüde bütünleşmiş durumdadır. PKK'yı etkisizleştirmek için doğrudan Kürt halkına yönelik bir terör zorunlu hale gelmektedir. İlk başta kitleler içindeki dayanak noktaları yok edilerek PKK yalıtılmaya çalışılmalı..."*

Genel olarak Kürdistan'daki mücadelede, kendini bir öncü güç olarak kabul ettiren ve giderek Güney Kürdistan'da da radikal bir mücadelenin zeminini yaratan PKK'nın buradan uzaklaştırılması şart görülüyor. İşte Güney Kürdistan'daki TC ordusu ve emperyalistlerin saldırısı, yine öncünün yalıtılmasına ve yığınların gözlerinin katliamlarla korkutularak, mücadelenin pasifize edilmesine yöneliktir.

Çünkü, hareket yayıldıkça tehlikenin boyutları da gelişecek ve emperyalistlerin Ortadoğu'daki kanatları kırılacaktır. Ortadoğu'daki gelişmeler dünya devrim sürecini besleyip hızlandıracak, emperyalist cephede ölümcül yaralar açacaktır. Ortadoğu'daki ve onun ateş hattı olan Türkiye ve Kuzey Kürdistan'daki devrim yangını şiddetle bastırılmaya çalışılmakta, bu doğrultuda emperyalistler ve onların bölgedeki uşakları hiç çekinmeden katliamlar düzenlemekteler.

Genel olarak Ortadoğu'da, özel olarak Türkiye ve Kürdistan'daki gelişmelerin, hem emperyalist cephenin içinde bulunduğu çıkmazları ifade etmesi, ve hem de devrim cephesinin olanaklarını ifade etmesi açısından çok iyi kavranması ve irdelenerek doğru sonuçlar çıkarılması gerekiyor.

Marksistler devrim olanaklarını değerlendirmeli ve bu olanaklar aynı kanallara akıtmaya çalışılmalıdır. Devrim sorununda dar, ulusal çitlerle sınırlı perspektifleri aşmak gerekiyor. Bütün bu olanakların Türkiye'de bir proleter devrimin potasında akıtılması ve dünya devriminin sıçrama alanlarına dönüştürülmesi önümüzdeki görevdir.

Bundan karlı çıkacak güç dünya işçi sınıfı, ezilen uluslar olacaktır, sosyalizm olacaktır.

Marksistler bu ateşi körüklemelidirler. Unutulmamalıdır ki, bazı olanaklar, tarihte bir daha yeniden yaratılamazlar. Bu olanakları kullanmada ve harekete geçirmede, yine en büyük görev bizlere, işçi sınıfı devrimcilerine, bir bütün olarak devrimcilere düşüyor.

A. Ruşen

Türk devleti kirli bir savaş...

(Baştarafı s.36'da)

bir sessizliği tercih etmektedir. Oysa sessizlik katliama ortak olmak demektir. Bundan da öte Avrupa'nın Türkiye'ye gösterdiği tolerans TC'nin Kürt politikasına cesaret verdiği gibi, müttefik olarak verdiği ekonomik yardımlar ve silahlar da bu saldırılarda fiilen kullanılıyor. İnsan yaşamına değer verenlerin Kürtleri de insan olarak görüp eşit yaklaşım göstermelerini bekliyoruz.

Somut olarak, Türk devletinin Kürt halkına yönelik yoğunlaştırarak sürdürdüğü terör kampanyasına ve uluslararası hukukla bağdaşmayan Güney Kürdistan'a askeri müdahalesine karşı, tüm partileri, insan haklarıyla ilgili kurum, kuruluş ve kişileri acil girişimlerde bulunmaya çağırıyoruz.

Temsilciliğimiz, 10 Alman turistin durumuna ilişkin olarak şunu açıklar:

2 Ağustos'ta yerel bir gerilla biriminin kaçırmış olduğu 10 Alman vatandaşının olayına ilişkin ayrıntılı açıklamayı 6 Ağustos günü yapmıştık. Turistlerin sağlık durumları çok iyi olup ARGK Orta Eyalet Komutanlığı'nın vermiş olduğu bilgiye göre kendileri bu akşam serbest bırakılacaklardır. Serbest bırakma işlemi Orta Eyalet, yani Muş-Diyarbakır-Bingöl sınırları dahilinde olacaktır. Somut olarak ismini bilmediğimiz bir köy ya da şehrin yakınlarında bırakılacak Alman vatandaşları, buradan Alman elçiliği ile ilişkiye geçeceklerdir.

Türk devletinin çılgınca saldırılara başvurmaması, bunları yakalayıp eziyet etmemesi konusunda Türk devletini uyarıyoruz.

Alman turistlerin serbest bırakılması ARGK Orta Eyalet Komutanlığı'nın kararıyla gerçekleşmiş, kimsenin müdahalesiyle olmamıştır.

PKK, ERNK ve ARGK ile bu konuda hiçbir görüşmesi ve teması olmadığı halde kendisine bir aracı sıfatı takıp ortaya çıkan Sayın Celal Talabani'nin politik ahlakla bağdaşmayan bu tavrını esefle karşılıyoruz.

8 Ağustos 1991

ERNK Avrupa Temsilciliği sözcüsü

ERNK Avrupa Temsilciliği:

Türk devleti kirli bir savaş yürütmektedir

Tüm dünyanın gözleri önünde Kürdistan'da olağanüstü gelişmeler yaşanmaktadır. Türk devleti, Kürt halkına ve onun özgürlük mücadelesine karşı topyekün bir saldırı başlatmış bulunmaktadır. Sadece Mayıs ayından bu yana ülkemizin çeşitli yerlerinde 85 dolayında politikacı, aydın ya da sivil halktan insanlar devlet terörünün kurbanı oldu. Bir yandan devletin resmi sivil ve askeri güçlerinin işkence ve terörü tırmanırken, diğer yandan da kontr-gerilla ve özel timler gibi paramiliter güçlerin demokratik-yasal kuruluşları bombalama, adam kaçırma ve kurşuna dizme olayları da günlük yaşamın bir parçası olmuştur.

Türk devleti, bugün Kürdistan'da Saddam Hüseyin'i çok geride bırakan yöntemlerle Kürt halkına saldırıyor. İnsanlık dışı uygulamaların, bunlara maruz kalan insanların listesi uzadıkça uzuyor. Sadece Kürtler üzerine yazdığı kitaplardan dolayı Türk asıllı saygıdeğer bilim adamı İsmail Beşikçi 1 Ağustos tarihinden beri tutuklu bulunmaktadır. Türk devlet terörünün kurbanları sadece tek tek şahsiyetler değildir. Bu terör kitlelere yöneliktir. 5 Ağustos akşamı saat 22.00'den bu yana İdil ilçesinin tüm halkı zulüm altındadır. Helikopterler ve panzerler halkın üzerine kurşunlar yağdırıyor. Şu ana kadar 10'u aşkın kişi katledilmiş, 200 kişi tutuklanmış, şehre giriş çıkışlar yasaklanıp sokağa çıkma yasağı ilan edilmiştir.

Ayrıca Türk devletinin başbakanının da açıkladığı gibi, 5 Ağustos pazartesi gününden bu yana Türk ordusuna bağlı kara ve hava birlikleri Güney Kürdistan'a girmiş bulunmaktadırlar. Batman, Diyarbakır ve Malatya/Erhaç'tan kalkan 80 adet F-4, F-16 ve Fantom savaş uçakları ve zırhlı helikopterleri sınırın 40 km içlerinde sivil Kürt yerleşim yerlerine saldırıyorlar. Xaxurké bölgesinde kurulan bir bakır pazarına ve Serman, Zimekan, Deşta Berazgir (Diyana yakınlarında) bölgesindeki mülteci kamplarına yönelik dünkü hava saldırısında en az 200 kişinin katledildiği haberi temsilciliğimize ulaşmıştır. Operasyona 40.000 askeri güç katılmıştır.

ARGK'nin merkezi de dahil ağırlıklı güçleri Kuzey-Batı Kürdistan'dadır ve Kürdistan'ın her alanında savaşmaktadır. Güneyde savaş gücümüz yoktur. Hasta, yaralı ya da yeni eğitime alınan sınırlı bir güç bulunmaktadır.

Kürdistan'ın her alanında kırlarda otoritesini sağlayan gerillalarımız kentlere baskınlar düzenliyor. Türk ordusu o alanlarda ARGK birlikleriyle savaşmaktan kaçıyor, İdil gibi düz arazilerde bile gerillalarla savaşmak yerine sivil halka saldırıp terör estirmeyi yeğliyor. Gerçek böyleyken "Sınırda PKK'yı engellemek için tampon bölge oluşturuyoruz" iddia ve girişimleri gülünç kalmaktadır.

Güneye saldırılar hala devam etmektedir. Türk devleti sınır ötesi 5 km enindeki bir hattı tampon bölge olarak ilan etmiş ve insanlara yasaklamıştır. Türk devleti bu bölgeyi kalıcı olarak işgal altında tutacağını açıklamıştır. Türk devleti uluslararası savaş normlarını hiçe saymakta, kirli bir savaş yürütmektedir. TC'nin Irak'ın egemenliği altındaki Güney Kürdistan'a saldırısı yeni değildir. Bu yılın 22 Temmuz'unda sınırı geçtiği gibi 1983, '86 ve '87 yıllarında da sınır ötesi operasyonlara girişmiştir. Türk Genelkurmaylığı'na bağlı bir yetkili, gazetelere dün "bizim açımızdan Türkiye-Irak sınırının meşruluğu kalmamıştır" açıklamasını yapmıştır.

Sınır ötesi operasyonda gerek ARGK (Arteşa Rizgariya Gelle Kurdistan) ve gerekse PAK (Partiya Azadiya Kurdistan)'a bağlı gerilla güçleri kayıp vermemiştir. Gerilla güçleri bazı stratejik noktalarda saldırıyı püskürtmüştür. Çatışma esnasında yöreden gelen haberlere göre 2 Türk jeti ve 1 helikopter yara alarak düşmüştür.

Sözde Kürtleri koruma gücü olarak kendisini tanıtan "Çekiç Güç" bu operasyona onay vermiş ve haberleşme yönüyle de destek sunmuştur.

Türk devletinin bu korsanca saldırısı dünyanın gözleri önünde olmaktadır. İnsanlık açısından bu katliam ve saldırılara karşı suskun kalmak utanç verici bir durumdur. Avrupa ülkeleri, insan haklarına saygıyı ilke edindiklerini açıklamalarına rağmen, Kürt sorununa yaklaşımda çifte standart uygulamaktadırlar. AT Slovenya için üst düzeyde müdahalelerde bulunurken, Türk devletinin bu terörist saldırıları karşısında bilinçli

(Devamı s.35'de)